
SÜLEYMANİYE
52
Seyyid Nazif Ef.


وقف سيد نظيف
٥٢



* * * * * * * * * * * * * * * * * *

* بسم الله الرحمن الرحیم *

* * * * * * * * * * * * * * * * * * *

الحمد لله الذی علمنا قواعد اللغات الفارسیة * والصلاة
والسلام علی سیدنا محمد خیر البریة * وعلی آله واصحابه
ذوی النفوس الزکیة * بعد * از حمد خدا ودرود رسول
کبریا بو عبد فقیر وحقیر معترف عجز و تقصیر محب عالمان
وعاملان خاکپای زمرهٔ نقشبندیان السید حافظ محمد
مراد بن الشیخ الحاج عبد الحلیم عفی عنهما العفو الکریم
دیرکه آستانهٔ علیه ده چهارشنبه بازارنده کائن مرحوم
ومغفور له دامادزاده محمد مراد افندینک بنا واحیاسنه
موفق اولدقلری خانقاه نقشبندیه ده شیخ اولوب حسب
المقدور دواوین فارسیه وبالخصوص (حضرت مولانانک
قدس سره مغز قرآن اولان مثنوی شریفی مذاکره سیله
اوقات گذار اولدیغمز سببیله بالدفعات قواعد فارسیه یی
حاوی اولان مفاتیح الدریه اسمیله مسمی رساله مذاکره

اولنمش

اولنمش ایدی ولیکن درون رساله ده حشو وزوائده
متعلق مسائل موجوده اولدیغندن ماعدا عباره سندن
مراد ایلدیکی معنی عسرت ایله استخراج اولنوب
بو اجلدن مبتدیلره تعلمی امور عسیره دن اولمغین بناء
علی هذا تشنه دلان آب زلال زبان فارسی اولان مبتدیانه
آسان اولمق ایچون لسان ترکی یه زوائدنی طرح ایله ترجمه
اولندی ایمدی مطالعه بیوران اخوان دیندن نیاز
درویشانه مزدرکه هرنه قدر قصور وخطاسی وارایسه
عفو بیوره لر والله المستعان وعلیه الاعتماد و التکلان
* باب المصدر * لسان فارسیده مصدر شول اسمه
دیرلر که دال مفتوحه ویاخود تاء مفتوحه دن صکره
آخرنده نون ساکنه اوله واول دال وتانک ماقبللری
ساکن اوله (کردن (وباختن کبی وبو تعریف ایله معرف
اولان مصدر ایکی قسمدر برینه دالی وبرینه تائی تسمیه
اولنور (ودخی) مصدر دالی بش نوع اوزرینه در زیرا
دالک ماقبلی (یارنو) کلمه سنده مجموع اولان حروفدن
بری اولور وغیری حرف اولماز بو صورتده مصدر دالینک
بش نوعه انحصاری لازم کلدی اکر ستدن کلمه سیله
سؤال وارد اولور ایسه که دالک ماقبلنده تا واردر
ستادندن کثرت استعمالنه بناء الفی حذف ایله تخفیف
اولنمشدر دیو جواب ویریلور شول دلیل ایله که ماضیسی
ستاد در ستد دکلدر ماضیده الف اولمسی مصدرده دخی
الف اولمسنی مقتضیدر اما (آمدن وشدن وزدن ونمزدن

کلمه لری که داللرینك ماقبللرنده حروف (یارنودن)
برحرف موجود دکلدر بونلر بوجهتدن دکل بلکه وجوه
ایله شاذلردر (اوالکبسی) فعل ماضیلرنده داللرینك
ماقبللری ساکن اوله جق ایکن متحرك اولمشلردر (ایکنجیسی
داللرینك ماقبللرنده (یارنو) حروفندن برحرف اولمامسیدر
(اوچنجیسی) شاذلقلری فعل مضارعلرنده در قریبا
تفصیلی کلسه کرکدر انشاالله تعالی (ودخی) مصدر
دالینك نوع اولی که دالك ماقبلنده یا واردر یارباعیدر
یعنی درت حرفلیدر (دیدن) کبی یاخود خماسیدر
(پریدن) کبی یاخود سداسیدر (ارزیدن) کبی یاخود
سباعیدر (پرسیدن) کبی یاخود ثمانیدر (آرآمیدن) کبی
ایکنجی نوع که دالك ماقبلنده واو واردر بودخی یارباعیدر
(بودن) کبی یاخماسیدر (ربودن) کبی یاسداسیدر
(فرمودن) کبی یاسباعیدر (آزمودن) کبی اوچنجی نوع که
دالك ماقبلنده الف واردر بودخی یارباعیدر (دادن)
کبی یاخماسیدر (ستادن) کبی یاسداسیدر (افتادن) کبی
یاسباعیدر (فرستادن) کبی (دردنجی) نوع که دالك
ماقبلنده (را) اولاندر بودخی یارباعیدر (بردن) کبی
یاخماسیدر (سپردن) کبی یاسداسیدر (افسردن) کبی (بشنجی
نوع که دالك ماقبلنده (نون) اولاندر بودخی یارباعیدر
(کندن) کبی یاخماسیدر (رآندن) کبی یاسداسیدر (آکندن)
کبی یاسباعیدر (افشاندن) کبی وبوامثله نك معنالری کرچه
مفاتیح الدریه ده بیان اولنمامشدر مبتدی یه تسهیل ایچون

علی الترتیب بیان اولنور مثال اول که (دیدن) درکورمك
معناسنه (وپریدن) اوچمق (وارزیدن) برشیئك بها
ایتمه سی (وپرسیدن) طاپمق (وآرامیدن) دکلنمك
وراحت ایتمك (وبودن) اولمق (وربودن) قاپمق
(وفرمودن) بیورمق (وآزمودن) صنامق (ودادن)
ویرمك (وستادن) آلمق (وافتادن) دوشمك (وفرستادن)
کوندرمك (وبردن) ایلتمك (وسبردن) اصمرلمق
(وافسردن) طوکمق (وکندن) قوپرمق (وراندن)
سورمك (وآکندن) صقمق (وافشاندن) کلمه سی
صاچمق معنالرینه کلورلر (ومصدرلك قسم ثانیسی که
مصدر تائی تسمیه اولنور بودخی درت نوعه منحصردر
زیرا تانك ماقبلی یاخاء معجمه یاسین مهمله یاشین معجمه
یافا اولور بوحروف اربعه یی (خسشف) کلمه سی جمع
ایدر و بوحروفدن ماعدا تانك ماقبلی بشقه حرف
اولماز بوصورتده درت نوعه انحصاری لازم کلدی امدی
مصدر تائی خائی یارباعیدر (پختن) کبی یاخماسیدر
(باختن) کبی یاسداسیدر (کریختن) کبی یاسباعیدر
(آموختن) کبی (وبونوعده) خانك ماقبلی حروف مددن
برحرف اولور اما پختن کلمه سیله سؤال وارد اولدقده
شاذدر دیو جواب ویریلور (ودخی) تانك ماقبلنده
سین اولان مصدر یارباعیدر (جستن) کبی یاخماسیدر
(نوستن) کبی یاسداسیدر (دانستن) کبی یاسباعیدر
(آراستن) کبی وتانك ماقبلنده شین اولان نوع دخی

یار باعیدر (کشتن) یاخماسیدر (کذشتن) کبی
یاسداسیدر (کذاشتن) کبی یاسباعیدر (انکاشتن) کبی
وبرنوع دخی تانك ماقبلنده فا اولندر بودخی یارباعیدر
(رفتن) کبی یاخماسیدر (بافتن) کبی یاسداسیدر
(فریفتن) کبی ومصدر تائینك امثله سنك دخی معنالری
بیان اولنسون اولا (پختن) پشمك معناسنه در (وباختن)
اوینق (وکریختن) قاچمق (وآموختن) اوکرنمك
(وجستن) جیمك ضمی ایله آره مق وفتح جیم ایله صچرامق
(ونوشتن) یازمق (ودانستن) بیلك (وآراستن) بزمك
(وکشتن) اولدرمك (وکذشتن) کچمك (وکذاشتن)
کچورمك (وانکاشتن) ظن ایتمك (ورفتن) فتح را ایله
کتمك وضم را ایله سپورمك (وبافتن) اورمك یعنی
طقومق ویا ایله اولور ایسه بولمق (وفریفتن) برکیمسه یی
آلدامق معنالرینه درلر (بوندنصکره معلوم اوله که
کرك مصدر دالی وکرك مصدر تائی یا مفرددر (پریدن
ودانستن) کبی اولکیسی اوچمق وایکنجیسی بیلمك
معناسنه در یا مرکبدر (درآغوش کردن وعهد بستن)
کبی بومصدر مرکبك جزء اولی اسم اولور جزء
ثانیسی مصدر اولور وبو مصدری مرکب قیلمق قیاسیدر
یعنی فصحای عجمدن شو مصدر مرکب قلنمشمدر دیو
سماع لازم دکلدر ومصدر مفردك اوزرینه با داخل
اولوب بکردن ومصدر مرکبك جزء ثانیسنه با داخل
اولوب (عهد بیستن) دیمك جائزدر واکر مصدر اولنده

همزه وار ایسه یایه منقلبه اولور (بیفروختن وبیامدن
وبیاموختن) کبی وبو داخل اولان با نفس کلمه نك اولی
مضموم یاخود با یاخود میم اولماز ایسه مکسور اوقنور
(بکردن) کبی واکر کلمه نك اولی مضموم ایسه (خوردن)
کبی یاخود میم اولور ایسه (مکیدن) کبی یاخود با اولور ایسه
(بستن) کبی بو اوچ صورتده داخل اولان با مضموم
اوقنور (بخوردن وبمکیدن وبیستن) کبی ولیکن
شارح کلستان سودی افندی اوائل مصادره نقدر با
داخل اولور ایسه جمله سی مکسور اوقنور مضموم اوقیان
اعجامك قرویلریدر فصحانك مضموم اوقودیغی یوقدر
دیو انکار ایلدی العلم عند الله تعالی اختر ما ترید (ودخی
اسمك آخرنه بر یاء مصدری کتورمك معنای مصدری
حاصل اولور (نیکی وبدی) کبی ایولك وکوتولك
معناسنه در (ودخی امر حاضرك آخرنه بر شین کتورسك
ینه کلمه دن معنای مصدری اخذ اولنور (دانش
وروش) کبی بیلك وکتمك معناسنه درلر وبو شینك
ماقبلنی مکسور اوقومق لازمدر زیرا ضمیر غائب متصل اولان
شینه التباس لازم کلور که آنك ماقبلی مفتوحدر
* باب الماضی * فعل ماضی نون مصدری یی حذف ایله
واول نونك ماقبلنده اولان دالی یاخود تائی اسکان ایله
مصدر صیغه سیدر (کرد ودانست) کبی ایلدی وبیلدی
دیمکدر وفعل ماضینك اخرنده اولان دالك وتانك ماقبللری
ساکن اولورلر اما (آمد) کلمه سنده میمك مفتوحه اولوب

ساكن اولمامه سی شاذ در اما (شد وزد) كلمه لرنده شینك
وزانك ساكن اولمامه لری ابتدا ممكن اولسون ایچوندر زیرا
ساكن اولسه لر ساكن ایله بدأ ممكن دكلدر (بوندنصكره
معلوم اوله كه ذكر اولنان (كرد ودانست) فعللری ماضی
مفرد مذكر غائبدر ومفرد مؤنث غائبه یه دخی تعبیر اولنور
زیرا تأنیث وتذكیری مساویدر وبو (كرد) كلمه سی جمع
مذكر غائب قلمق مراد ایدر ایسك اخرینه بر نون ساكنه ودال
ساكنه الحاق ایدرسك (كردند) اولور (وكردند)
كلمه سی فعل ماضی جمع مذكر غائبدر وجمع مؤنث غائبه
دخی بو صیغه ایله تعبیر اولنور وبو (كردند) صیغه سی
تثنیهٔ مذكر غائب وتثنیهٔ مؤنث غائبه ده دخی استعمال
اولنور ودخی (بو كرد) كلمه سیكه ماضی مفرد مذكر غائبدر
مفرد مذكر مخاطب قلمق مراد ایدر ایسك آخرینه بر یاء
خطاب الحاق ایدرسك واول یاایچون ماقبلنده اولان دالی
مكسور قیلارسك (كردی) اولور اشته بو صیغه یه
فعل ماضی معلوم مفرد مذكر مخاطب دیرلر وبو صیغه ایله
ماضی مفرد مؤنث مخاطبه یی دخی تعبیر ایدرسك وبو كردی
كلمه سنی جمع مذكر مخاطب قلمق مراد ایدرسك آخرینه
بر دال ساكنه الحاق ایدرسك (كردید) اولور بوكا جمع
مذكر مخاطب دیرلر وجمع مؤنث مخاطبه صیغه سی دخی
بونك ایله تعبیر اولنور وتثنیهٔ مذكر مخاطب وتثنیهٔ مؤنث
مخاطبه دخی بو صیغه ایله تعبیر اولنورلر (ودخی مفرد مذكر
صیغه سنی نفس متكلم وحده قلمق مراد ایدرسك آخرینه

برمیم ساكنه الحاق ایدرسن وماقبلنده اولان دالی اوچ
ساكن بریره جمع اولماسون دیو مفتوح قیلارسن بو صورتده
(كردم) اولور اشته بوكا ماضی معلوم نفس متكلم وحده
تعبیر اولنور (ونفس متكلم مع الغیر قلمق مراد ایدرسن
میم متكلمك ماقبلنه بر یاء ساكنه كتورورسن واول یاایچون
دالی مكسور قیلارسن (كردیم) اولور بو صیغه نفس متكلم
مع الغیر صیغه سیدر (بو صورتده فعل ماضینك مطرده سی
آلتی صیغه یه منحصردر هكذا یتصرف (كرد كردند
كردی كردید كردم كردیم (اما كرد كلمه سی
فعل ماضی معلوم مفرد مذكر غائب ومفرد مؤنث غائبه در
عربیده (نصر ونصرت) مقامنده در (وكردند
كلمه سی فعل ماضی معلوم تثنیه مذكر غائب وجمع مذكر
غائب وتثنیهٔ مؤنث غائبه وجمع مؤنث غائبه در (نصرا
نصروا نصرتا نصرن) صیغه لرینك مقاملرینه
قائمدر (اما كردی فعل ماضی معلوم مفرد مذكر
مخاطب ومفرد مؤنث مخاطبه در (نصرت ونصرت)
مقامنه قائمدر (وكردید) فعل ماضی معلوم تثنیه مذكر
مخاطب وجمع مذكر مخاطب وتثنیهٔ مؤنث مخاطبه وجمع
مؤنث مخاطبه در (نصرتما نصرتم) ینه (نصرتما نصرتن)
مقاملرینه قائمدر (وكردم) فعل ماضی نفس متكلم وحده در
نصرت مقامنده در (وكردیم) نفس متكلم مع الغیردر
(نصرنا) مقامنه قائمدر (بوندنصكره معلوم اوله كه فعل
ماضینك حالندن حكایه مراد ایدر ایسك اولنه بر لفظ می

زياده ايدرسن (مى دانست) اولور معناسى بلدى ايدى
ديمكدر (ودخى فعل ماضى يى نفى مراد ايدر ايسك اولنه
بر نون مفتوحه ادخال ايدرسن (نكرد) كبى كچمش زمانده
ايلمدى ديمكدر واكر ماضينك اولنده همزهٔ مقصوره
ياخود ممدوده وار ايسه يايه منقلب اولور (نيفروخت
ونيامد كبى وبو ماضئ منفى يه جحد مطلق تسميه اولنور
واكر ماضى مركب ايسه جزء ثانيسنه نونى داخل قيلارسن
(درنك نكرد) ودانش نياموخت) كبى وبو ماضئ
منفينك اولنه برهيچ لفظى كلدكده جحد مستغرق اولور
(هيچ نكرد وهيچ نياموخت) كبى بوندنصكره معلوم
اولا كه مثلا (كرد) ماضئ معلومدر مجهول قلمق مراد
ايدر ايسك اسم مفعولنى آلورسن كه (كرده) لفظيدر و
آخرينه برشد كلمه سى كتورورسن (كرده شد) اولوراشته كرد
فعل ماضى معلوم مفرد مذكر غائبدر (وكرده شد) آنك
مجهوليدر مثال آخر (دانست) كه ماضئ معلومدر
مجهولى دانسته شد اولور * باب المضارع * فعل مضارع
مصدردن مشتقدر كيفيت اشتقاقى شو وجهله اولور كه
نون مصدرى حذف اولنور اكر ماقبلنده دال وار ايسه
اسكان اولنور ودالك ماقبلى دخى مفتوح قلنور اكر نون
مصدرينك ماقبلى تا ايسه داله قلب اولنور واول دال
اسكان اولنوب ينه ماقبلى مفتوح قلنور (اما مصدر داليدن
مشتق اولان فعل مضارع دالك ماقبلنده (يارنو) حرفلرندن
برحرف اولمقدن خالى دكلدر اكر باء اولور ايسه حذف

اولنور (چريدن) مصدرندن مشتق اولان (چرد) كبى
نون مصدرى حذف اولنوب (چريد) قالدى دالك
ماقبلنده اولن يايى حذف ايتدك ورايى مفتوح قلدق
چرد اولدى حيوان اوت اوتلر معناسنه در (اما آفريند
وچيند وبيند وكزيند) كلمه لرى كه (آفريدن وچيدن
وديدن وكزيدن) مصدرلرندن مشتقلردر مصدر نونى
دالك اوزرينه تقديم ايله فعل مضارع قلنمشلردر
شذوذيتلرى ايله جواب ويريلور بوجهتله شاذ
اولديغندن ماعدا (بيند) كلمه سنده مصدرينك اولنده
اولان دال بايه دخى على غير القياس قلب اولنمشدر (اما
شنود كلمه سى كه شنيدندن مشتقدر نون مصدرى حذف
اولنوب يا واوه قلب اولنمشدر ينه شاذدر ديو جواب
ويريلور واكر دالك ماقبلنده (يارنو) حرفلرندن الف
اولور ايسه ياء حذف اولديغى كبى الف دخى حذف اولنور
مثلا (ايستد) كبى مصدرى ايستادندر اما كشايد
كلمه سى ايله سؤال وارد اولور ايسه كشودن مصدرندن
مشتقدر كشادندن دكلدر ديو جواب ويريلور
بوصورتده دالك ماقبلنده واو اولان قبيلدندر بونك
بيانى قريبا كلور واكر (كشادندن) مشتق اولور ايسه
شاذدر ديو جواب ويريلور زيرا كشد كلملو ايكن
(كشايد) كلدى ياخود قياس اوزره كلمسنه مانع واردر
زيرا (كشتن) مصدرندن مأخوذ اولان فعل مضارعه
التباس لازم كلور (اما دهد كلمه سى دادندن مشتقدر

دیرایسك ینه شاذ دردیو جواب ویریلور (اما دهیدن
کلمه سندن مشتق ایسه دالك ماقبلنده یا حذف اولان
قیلندر بوصورتده قیاسه موافقدر (امازاید کلمه سی
(زادن)دن مشتق ایسه مضارعنده یا زیاده اولمغله شاذ در
واکر (زایدن)دن مشتق ایسه ینه یائی حذف ایله مضارع
اولمشدر بوصورتده شاذ دکلدر (واکر فعل مضارعك
دالنك ماقبلنده (یارنو) حرفلرندن واو اولورایسه حذف
اولنوب بدلنه الف ویاء عوض ویریلور مثلا (آزماید) کبی که
(آزمودن دن) مأخوذدر نون مصدری حذف اولندقده
واو دخی حذف اولنوب یرینه برالف ویاء عوض ویرلمك
ایله (آزماید) اولمشدر تجربه ایدر معناسنه در (اما
(بودن دن) مشتق اولان (بود) کلمه سی شاذ دردیو جواب
ویریلور وبعضیلر بیان ایتدیلرکه برنهج قاعده الف
ویاء عوض ویرلسه (باید) اولور بوصورتده (بایستن دن)
مشتق اولان (باید) کلمه سنه التباس لازم کلور التباسی
دفع ایچون (بودن) مصدرینك مضارعی (بود) اولمغه
سبب بودر دیدیلر (واکر دالك ماقبلنده (یارنو) حرفلرندن
راء ساکنه یاخود نون ساکنه اولورایسه رایی ونونی
مفتوح قیلارسن فعل مضارع اولورلر (پرورد وراند) کبی
(پروردن وراندن) مصدرلرندن مشتقلردر (ودخی فتح
یا ایله برد مضارعی کبی ضم با ایله (بردن) مصدرندن
مشتقدر نون مصدر حذف اولنوب ورا دخی مفتوح
قلنوب (برد) اولدی (امااولنده اولان بانك مفتوح اولماسنك

سببی (بریدن دن) مشتق اولان فعل مضارعه التباس لازم
کلماسون ایچوندر اما (مردن دن) مشتق اولان (میرد)
کلمه سی شاذ دردیو جواب ویریلور ودخی (کردن دن)
مأخوذ اولان کند ینه بویله در اما آوردن دن مشتق اولان
آورد قیاس اوزره جاریدر چوق کره واوی حذف ایله
آرد دیرلر (امازند وتمزند وآید وشود که زدن وتمزدن
وآمدن وشدن) مصدرلرندن مشتقلردر بونلر دخی
شاذلردر دیو جواب ویریلور * تمت المشتقات من المصدر
الدالی (اما) مصدر تائیدن فعل مضارعی اشتقاقك
طریقی اولا نون مصدر حذف اولنوب ماقبلنده اولان تا
داله قلب اولنوب فعل مضارعك آخری البته دال اولور
واول دال یا اصلی در یاخود تادن مقلوبه در مثلا کند
کلمه سنده اولان دال اصلی در زیرا (کردن دن) مشتقدر
وداند کلمه سنده اولان دال تادن مقلوبه در زیرا
(دانستن دن) مشتقدر وبو دال مقلوبه نك ماقبلی
(خشف) کلمه سندن اولان حروفدن بری اولور واکر
دال مقلوبه نك ماقبلنده خا اولور ایسه اول خاء مضارع
قلندقده زایه تبدیل اولنور آموزد کبی مصدری
اموختن در وپزد کبی مصدری پختن در وبو پزد کلمه سنده
تخفیف ایچون بانك ضمه سی فتحه یه تبدیل اولندی
اما (شناسد وفروشد وکسلد) مضارعلری که
(شناختن وفروختن وکسیختن) مصدرلرندن مشتقلردر
بونلرده اولان خالر زایه تبدیل اولمامغله شاذلردر دیوجواب

و بريلور و بونلرك معنالرى اكلر وصتار وقيرر ديمكدر
واكر دال مقلوبه نك ماقبلنده سين مهمله اولور ايسه
اول سين حذف اولنور داند كبى كه دانستن دن مشتقدر
ياخود هايه تبديل اولنور خواستن دن مشتق اولن خواهد
كبى ياخود يايه تبديل اولنور پيرايد كبى پيراستن دن مشتقدر
(ودخى اوچ كلمه واردر كه برى جويد (جستن دن و برى شويد
شستن دن وبرى رويد رستن دن بونلرده اولان سين يايه
تبديل اولدقدنصكره يانك ماقبلى مضموم اولديغندن ضمه
اشباع اولنوب واو حاصل اولمشدر زيرا يانك ماقبلى مضموم
اولماز بونلرك معنالرى جويد استرور ويد بتر وشويد يقر
ديمكدر (اما بندد) كلمه سى اكر بستن دن مشتق ايسه شاذدر
اكر بنديدن دن مشتق ايسه دالك ماقبلنده اولان يائى حذف
ايله مضارع اولمشدر بوصورتده مصدر دالى دن مشتق اولوب
يائى حذف ايله فعل مضارع قلنمشدر شاذ اولماز ومعناسى
بغلار ديمكدر (اما پيوند) مضارعى كه پيوستن دن
ونشيند نشستن دن ونويسد نوستن دن وخيزد
خاستن دن بو درت فعل مضارع كه بونلرده اولان سين
نه يايه ونه هايه تبديل اولنوب ونه حذف اولنوب قاعده يه
مخالف اولدقلرى اجلدن شاذ دردبو جواب ويريلور
وبونلرك معناسى پيوند متصل اولور ونشيند اوتورر
ونويسد يازار وخيزد قالقار ديمكدر (واكر) دال
مقلوبه نك ماقبلى شين معجمه اولور ايسه رايه تبديل اولنور
انبارد كبى كه انباشتن دن مشتقدر (وآغارد) كبى كه

آغشتن دن مشتقدر وبو آغارد كلمه سنده غين دنصكره
برالف زياده اولسى برقاعده يه مبنى دكلدر بلكه فصحاى
اعجامدن بويله استماع اولنمشدر (اما كردد) كلمه سى
كشتن دن مشتق ايسه شاذدر زيرا قياس اولن شينى رايه
تبديل ايله كرد كلمك ايدى واكر كرديدن دن مشتق ايسه
دالك ماقبلنده اولان يايى حذف ايله مضارع اولمشدر
بوصورتده مصدر دالى دن مشتقدر ومعناسى دونر ديمكدر
بويله اولنجه شاذ اولماز (اما) كاف عربيه نك ضمى ايله
كستن دن مشتق اولان كشد كلمه سى كه اولدر ر معناسنه در
ونو بشد كلمه سى كه نوشتن دن وسر يشد كه سر يشتن دن
بونلر دخى شاذدر (واكر) دال مقلوبه نك ماقبلى فاء اولور ايسه
باء موحده يه تبديل اولنور (تابد) كبى كه تافتن دن مشتقدر
وفايى ابقا دخى جائزدر بافد كبى وشكافد وشكفد كبى
بونلر بافتن وشكافتن وشكفتن مصدرلرندن مشتقدر
معنالرى طوقور ويارر واچيلور ديمكدر ودخى شكفد
كلمه سنده كافك ضمه سنى اشباع ايله واو حاصل اولوب
شكوفد دخى ديرلر (اما) كويد كه كفتن دن سويلمك معناسنه
ورود فتح را ايله رفتن دن كتمك معناسنه وخفتد خانك
ضمى ايله خفتن دن اويومق معناسنه وكيرد كرفتن دن
طوطمق معناسنه در بو درت فعل مضارع دخى شاذدرلر
(بوندنصكره) معلوم اوله كه فعل مضارع اوزرينه باء
داخل اولور ايسه زمان استقباله تخصيص ايدر بداند كبى
معناسى كلجكده بلور ديمكدر واكر مى لفظى داخل

اولور ایسه زمان حاله تخصیص ایدر می داند کبی
شمدی بیلوردیمکدر واکر بادن ومی دن عاری اولور ایسه
زمان حاله واستقباله دلالت ایدر (داند) کبی شمدی
وکلجکده بیلور دیمکدر وبو داخل اولان باء مصدره
داخل اولان با کبی اوقنور (بوندنصکره معلوم اوله که
فعل مضارعك امثلهٔ مطردهسی فعل ماضینك امثلهٔ
مطردهسی کبی آلتی صیغهیه منحصردر (کند کنند
کنی کنید کنم کنیم) اولا کند فعل مضارع معلوم مفرد
مذکر غائبدر ومفرد مؤنث غائبهدر اکر جمع مذکر غائب
قلمق مراد ایدرایسك دالك ماقبلنه برنون زیاده ایدرسك
کننداولور وبوصیغه تثنیه مذکر غائب وتثنیهٔ مؤنث
غائبه وجمع مؤنث غائبهیه دخی تعبیراولنور واکر کند
کلهسنی مضارع مفرد مذکر مخاطب قلمق مراد ایدرایسك
دالی حذف ایدوب یرینه بریاء خطاب کتوررسن کنی
اولور ومفرد مؤنث مخاطبهیه دخی بوصیغه تعبیراولنور
واکر بو کی کلهسنی جمع مذکر مخاطب قلمق مراد ایدرایسك
آخرینه بردال ساکنه الحاق ایدرسن کنید اولور
وبوصیغه تثنیه مذکر مخاطب وتثنیه مؤنث مخاطبه
وجمع مؤنث مخاطبهیه دخی تعبیراولنور واکر کند کلهسنی
نفس متکلم وحده قلمق مراد ایدرایسك آخرندن دالی
حذف ایدوب برمیم ساکنه الحاق ایدرسك کنم اولور
ومیمك ماقبلنه بریاء زیاده قیلارسك نفس متکلم مع الغیر
اولور کنیم کبی (ودخی) معلوم اولا که کند فعل مضارع

معلوم مفرد مذکر غائبدر مجهول قلمق مراد ایدرسك
اسم مفعولی اولان کرده لفظنك آخرینه برشود ضم ایدرسك
کرده شود اولور بوکا فعل مضارع مجهول مفرد مذکر
غائب تعبیر ایدرلر (تم بحث المضارع (نفی حال) شول
برفعل مضارعدرکه اولنده نمی لفظی اوله مثلا نمی کند
کبی شمدیکه حالده ایلمز معناسنهدر وبو نفی حالك اولنه
برهرآینه لفظی کلدکده تأکید نفی حال دیرلر هرآینه
نمی کند کبی (نفی استقبال) شول برفعل مضارعه
دیرلرکه اولنه برنون نافیهٔ مفتوحه داخل اوله نکند کبی
معناسی کلجك زمانده ایلمز دیمکدر وبوصیغهنك اولنه
برهرآینه لفظی کلدکده تأکید نفی استقبال تعبیر اولنور
هرآینه نکند کبی البته کلجك زمانده ایلمز دیمکدر
(امر غائب) فعل مضارع صیغهسیدر بینلری قرینه ایله
فرق اولنور یعنی مقام مضارع معناسنی اقتضا ایدرایسه
فعل مضارع معناسی ویریلوب کلمه فعل مضارع اولور
امر غائب معناسنی اقتضا ایدرایسه معنای امر ویریلوب
امر غائب اعتبار اولنور مثلا داند کبی معناسی امر غائب
اولدیغی صورتده بیلسون دیمکدر فعل مضارع اولدیغی
صورتده بیلور دیمکدر ودخی مضارع دالنك ماقبلنه
برالف زیاده اولور ایسه ینه امر غائب اولور کناد کبی
معناسی ایلسون دیمك اولور لکن بویله امر غائب موقع
دعاده مستعملدر (نهی غائب) امر غائبك صیغهسی
اوزرینه برمیم ناهیهٔ مفتوحه کتورمك ایله درمداند

ومکناد کبی بیلسون وایلسون دیمکدر (امر حاضر) فعل
مضارعك آخرنده اولان دالی حذف وماقبلنده اولان
حرفی اسکان ایله اولور کن ودان کبی ایله وبیل دیمك
معناسنه دیرلر (نهی حاضر) امر حاضر صیغه سی
اوزرینه برمیم ناهیهٔ مفتوحه کتورمك ایله اولور مکن
ومدان کبی (فعل تعجب) شول برکلمه در که اولنه تعجبه
موضوع اولان لفظ داخل اوله مثالی زهی دانست وچه
عجب دانست وایاکند وآیادانسته کبی (اسم فاعل) فعل
مضارعك دالنك ماقبلنه برنون کتوررسن ومضارع
دالنی مفتوح قیلارسك واول فتحه یه علامت آخرینه
برهاء رسمیه ۷ کتوررسك اسم فاعل اولور کننده
ودهنده کبی ایلیجی وویریجی دیمکدر (اسم مفعول) فعل
ماضی صیغه سینك آخرینی مفتوح قیلمق ایله در واول
فتحه یه علامت بر هاء رسمیه یازیلور کرده ودانسته
کبی (صفهٔ مشبهه) امر حاضر صیغه سینك آخرینه
برالف الحاق ایله در کویا کبی سویلیجی معناسنه در
یاخود الف ونون ایله در کویان وخندان کبی کوی وخند
کلمه لری امر حاضرلردر (اسم زمان) شول براسمه دیرلر که
اولنده هنکام لفظی کله هنکام دانستن کبی بیلمك زمانی
دیمکدر (اسم مکان) شول براسمه دیرلر که اخرینه کاه وستان
لفظی لاحق اوله آرامکاه وکلستان کبی راحت مکانی
وکل مکانی دیمکدر (اسم آلت) شول کلمه در که کند ویه
آلت لفظی مضاف اوله الت دانستن کبی بیلمك التی

اسم فعل تعجبك جزء ثانیسی مشتق اولسونده هرنه اولور ایسه اولسون مساویدر اولنده ادات تعجب اولدیغی صورتنده اکا کاف تعجب دیرلر *

۷ وبو هاء رسمیه یه هاء علامت وهاء غیر ملفوظه دخی تسمیه اولنور *

ولیکن فقیر ظن ایدرم که بعض امر حاضر الف ایله وبعض امر حاضر الف ونون ایله صفت مشبهه اولور یعنی هر امر حاضر کرك فقط الف وکرك فقط الف ونون کتورسن صفت مشبهه اولماز زیرا بیادینور بیایان دینمز وخندان دینور خندادینمز *

دیمکدر

دیمکدر *بناء مره* شول مصدره دیرلر که اولنه کره
معناسنی افاده ایدر کلمه داخل اوله یکبار دانستن کبی
معناسی برکره بیلمك دیمکدر (بناء نوع) شول مصدردر که
اولنه نوع معناسنی افاده ایده جك کلمه داخل اوله دیکر
کونه دانستن کبی معناسی برغیر دورلو بیلمك دیمکدر
(اسم تصغیر) شول کلمه در که اخرنده کاف عربیهٔ ساکنه
اوله پسرك ودخترك کبی یاخود جیم فارسیهٔ مفتوحه
اوله غلامچه ودیوانچه کبی ودخی شول کلمه که اخرنده
هاء رسمیه اوله کاف تصغیر الحاق اولنه جق وقتده
هاء رسمیه یایه یاخود کافه قلب اولنور بندیك وخواجکك
کبی (اسم منسوب) شول براسمدر که اخرینه یای نسبت
کله شیرازی کبی یاخود ناك ومند وور وبان الحاق اولنه
مثلا خطرناك وخردمند وهنزور وشتربان کبی
(اسم تفضیل) شول برکلمه در که اخرنده زیاده معناسنه
اولان تر لفظی موجود اوله داننده تر وفاضل تر کبی زیاده
عالم وزیاده فاضل دیمکدر بو محله کلنجه امثلهٔ مختلفهٔ
فارسیه بیان اولندی *الامثلة المختلفة* کرد کند
کردن کننده کرده نکرد هیچ نکرد نمی کند
نکند هرآینه نکند کند مکند کن مکن
هنکام کردن کردن کاه الت کردن یکبار کردن
دیکر کونه کردن کردنك کردنی کننده تر
زهی کردن *باب حروف المعانی*
بو باب لغت فارسیه ده معنایه وضع وتعیین اولنان

حروف بیاننده در اول حروفدن بریسی همزه در که
تنبیه ایچوندر شو بیتده اولدیغی کبی (ای جرم راکر
کنی ظلم وجور * کند لاجرم مرتو جور دور) معنای
بیت ای ظالم آگاه اول وسکا تنبیه که صوچسز اولان
کمسنه یه بغیر حق ظلم وجفا ایدر ایسك اول مظلومك
آهی سندن آلمق ایچون سکا دخی فلك جور وجفا ایدر
یعنی بی وجه کیمسه یی رنجیده ایتمه عالم بالادن سن دخی
رنجیده اولورسك دیمکدر (الف) ندا ایچوندر کلمه نك اخرینه
کلدیکی وقتده خدایا وپادشاها کبی معناسی یا الله
ویا سلطان دیمکدر (ودخی) مرکبات بیننده ایکی
کلمه یی بری برینه مزج وکلمهٔ واحده کبی قلمق ایچون کلور
سراپا ودستادست ودوادو کبی (ودخی) بعضی کره
سؤالدن فرق اولسون ایچون جوابك آخرینه دخی بر الف
زیاده ایدرلر نتکیم کلستانده شیخ سعدی شیرازی
قدس الله سره العالی بیورمشدر

بدو کفتم که مشکی یا عبیری
که از بوی دلاویز تو مستم

بکفتا من کل ناچیز بودم
ولیکن مدتی با کل نشستم

(ودخی باء مفتوحه) الصاق ایچون کلور شو بیتده
اولدیغی کبی * عاشق که شد که یار بحالش نظر نکرد *
ای خواجه درد نیست وکرنه طبیب هست * (معنای بیت)
عاشق کم اولدیکه معشوقی اولان دلبر انك حالنه نظر

واتفات

والتفات ایمدی البته ایتمه سی محققدر ای افندی سنده درد
یوقدر یوخسه سکا معالج بر طبیب واردر علتك یوق ایکن
عالمده طبیب یوقدر دیمه زیرا خلافدر والحاصل درد
اولدیغی وقتده اول درده علاج ایدر حکیم اولمامق محال
اولدیغی کبی بر کیمسه بر دلبره عاشق اوله وحب تام ایله
محبت ایلیه اول جانان اکا نکاه والتفات ایتمه یه بودخی
محالدر (ودخی) مصاحبت ایچونده کلور شو مصراعده
اولدیغی کبی (بهست ونیست مرنجان ضمیر را (معناسی)
دنیای دنیه نك وارینه ویوغنه مصاحب اولدیغك حالده
انجمه امتعهٔ جهانك وجودی وعدمی عندکده مساوی
اولسون دیمکدر (ودخی) قسم ایچونده کلور (بخدای)
کبی معناسی اللهه جل جلاله یمین ایدرم دیمکدر (ودخی)
ظرفیت ایچونده کلور شو مصراعده اولدیغی کبی
(کس بدور نرکست طرفی نبست از عافیت) معناسی
ای دلبر سنك کوزیکك دورنده بر کمسه عافیتدن امید
بغلمدی هر کس حیاتدن مأیوس اولوب جانانك کوزل
کوزلری بزی هلاك ایتمه سی مقرردر دیدلر (ودخی) تحسین
لفظ ایچون کلور مثالی (بدریا در منافع بیشمارست)
مصراعنده اولدیغی کبی تقدیری بدردریا دیمکدر
بوصورتده معنای ظرفیت در لفظندن منفهم اولور
با زائد وتحسین لفظ ایچون کلمش اولور (ودخی) حروف
معانیدن بریسی تادر وبوتا خطاب ایچوندر عمرت کبی
سنك عمرك دیمکدر جمعی عمرتان کلور سزك عمرلریکز

دیمکدر (ودخی) شول کلمه که آخرنده واو ساکنه اوله
تاء خطاب کلدکده ابروت وکبسوت دینور سنك قاشك
وسنك صاچك دیمکدر واوی فتح ایله دخی اوقومق
جائزدر و واود نصکره بریاء مفتوحه ایله ابرویت
وکبسویت دخی دینور وشول کلمه که آخرنده هاء رسمیه
اولا تاء خطاب کتورمك مراد ایدر ایسك برهمزه ایله
برابر بندهات وخواجهات دیرسن وبوهمزه یه همزهٔ مجتلبه
دیرلر ودخی همزه یی وهاء رسمیه یی حذف ایله بندت
وخواجت دیمك دخی جائزدر (ودخی) حروف معانیدن
بریسی شیندر وشین ضمیر غائب متصلدر بونك حکمی
تاء خطابك حکمی کبیدر مثالی عمرش وابروش وفتح
واو ایله ابروش ویا زیاده سیله ابرویش وبندهاش وبندش
کبی (ودخی حروف) معانیدن بریسی هادر لیاقت
معناسنی افاده ایدر شاهانه کبی پادشاهلره لایق دیمکدر
ومقدار ایچون دخی کلور یك ساله کبی برسنه مقداری
دیمکدر (ودخی حروف) معانیدن بریسی یاءدر کاه
مصدر معناسنی افاده ایدر بوکا مصدریه تعبیر اولنور
سروری کبی اولوق معناسنه در وکاه نسبت ایچون
اولور شیرازی کبی شهر شیرازه منسوب دیمکدر وکاه
وحدت ایچون اولور پادشاهی کبی بر پادشاه دیمکدر واکر
فعل ماضینك آخرینه کلور ایسه حال ماضیدن حکایه
ایچوندر دانستی کبی معناسی بیلدی ایدی دیمکدر
وکاه خطاب ایچون کلور مردی کبی سن آدمسن دیمکدر

ودخی

(ودخی معلوم) اولا که عربیده واو حرف عطف
اولدیغی کبی فارسیده دخی حرف عطفدر ولکن حرف
عاطفه تلفظ اولنمیوب ماقبلنده اولان ضمه ایله اکتفا
اولنور مثلا لغت شاهدی دیباجه سنك اول مصراعی
کبی (بنام خالق وحی وتوانا) (حی) لفظی خالق
اوزرینه معطوفدر (توانا) لفظی حی اوزرینه معطوفدر
معطوف علیهك مضموم اوقنوب حرف عطفلر تلفظ
اولنماز واکر معطوف علیهك آخری حرف مد اولور
ایسه اول زمان حرف عطف ضمه ایله تلفظ اولنور
مثالی پارسا ورند صوفی وظریف ابرو وچشم کبی تمت
حروف المعانی *باب قواعد شتی* معلوم اولا که سین تایه
متصل اولدیغی حالده ادات خبردر این آبست کبی
بو صودر دیمکدر وجمعی ند کلور مثالی (عاشقان
کشتکان معشوقند) کبی معناسی عاشقلر معشوقلری
دردندن اولمشلردر دیمکدر (ودخی) شول کلمه که آخرنده
هاء علامت واردر ادات خبر کلدکده همزهٔ مجتلبه ایله
کلور این بنده است کبی وایشان کشته اند (ودخی معلوم)
اولا که تا لفظی تعلیل ایچوندر لام جاره معناسنه مثالی
امدم تا ترا بینم کبی بن کلدم سنی کورمك ایچون دیمکدر
(ودخی) انتها وغایت ایچون کلور رفتم تا بمکه ده اولدیغی
کبی مکه یه دك کتدم دیمك اولور (وشرط) ایچون
دخی کلور تا تونیابی من نیابم کبی سن کلمدکجه بن سکا کلمم
دیمکدر ودخی (دوام ایچون کلور مثالی *تا درین
کله کوسفندی هست نشنبند اجل زقصابی* بیتنده

اولدیغی کبی معناسی مادامکه بوسوریده برقیون واردر
انك اجلی برقصابك الندر دیمکدر (ودخی معلوم) اولا که
را لفظی تعلیل ایچوندر خدا را کبی الله تعالی ایچوندر
دیمکدر (وتخصیص) ایچون دخی کلور سپاس
خدا را کبی شکر حقه مخصوصدر دیمکدر (ودخی)
علامت مفعولدر شو بیتده اولدیغی کبی * انکه درادم
دمید اوروح را * داد ازطوفان نجات او نوح را * ودخی
معلوم اولا که یا لفظی تردید ایچوندر مثالی اورا زید
امدست یا عمرو کبی (ودخی) معلوم اولا که عبارهٔ
فارسیه ده موجوده اولان افعال واسمالك اخرلری ساکن
اولوب اعراب اجرا اولنماز انجق ایکی محلده اجرا اولنور
بنام خدا کبی نام خدا لفظنه مضافدر مضاف مجرور
اوقونور وبریسی معطوف علیهك آخری حرکه یی محتمل
اولور ایسه مرفوع اوقنور امشب مرا زید وعمرو
امدند کبی واکر معطوف علیهك اخری حرکه یی محتمل
اولماز ایسه واو عاطفه مضموم اوقنور صوفی وخر کبی
بوندنصکره (معلوم) اولا که هر براسم که ذوی العقولدن
اولا جمعلنمك مراد اولنسه الف ونون ایله جمعلنور
عالمان وجاهلان ومردمان کبی واکر ذوی العقولدن
اولماز ایسه اخرینه ها لفظی کتورر سنکها کبی
وبعضی فصحا کلامنده ذوی العقولدن اولمیه رق الف
ونون ایله دخی جمعلندیکی واردر نته کم کلستانده
ودرختانرا بخلعت نوروزی ده اولدیغی کبی وحضرت

شیخ عطارك پندنام کتابنده * از تن صابر بکرمان
قوت داد * مصراعنده اولدیغی کبی بومثللوره شارح
کلستان سودی افندی شاذدر دیو جواب ویرر (ودخی)
شول کلمه که اخرنده ها اوله وماقبلی الف اوله الفنی حذف
جائزدر شاه وماه وچاه کبی شه ومه وچه دخی
دینور (ودخی) شول کلمه که اخرنده یا اوله ویانك ماقبلی
الف اوله یاخود واو اوله یایی حذف جائزدر خدا وجا
وبو ومو کبی بونلرك اصلی خدای وجای وبوی
وموی در (ودخی معلوم اولا که) حروف هجادن لغت
فارسیه ده سکز حرف موجود دکلدر اول سکز حرفی
تحفه صاحبی وهبی افندی مرحوم شو بیتده جمع ایتمشدر
(ثا وحا وذال وصاد ای نور عین) داخی ضاد
وطا وظا وحرف عین * ودخی معلوم اولا که این
اسم اشارتدر قریبه موضوعدر جمعی اینان واینها
کلور وآن لفظی بو یلجه در لکن بعیده اشارت اولنور
جمعی آنان وانها کلور وبونلرك اولنه با کلدکده
همزه لری داله تحویل اولنوب بدین وبدان دینور
واو لفظی دخی اولنه با کلدکده بونلرکیدر
وبوندن اشاغیسی ترجمه اولنمدی زیرا
قواعد فارسیه یه متعلق
دکلدر.



* * * * * * * * * * * * * * * * * * * *

* بسم الله الرحمن الرحیم *

حمد و سپاس خدای را عز وجل که لغت اهل پارس با لغت عرب در فصاحت و بلاغت وحلاوت توأم داشت (وصلوات) زاکیات بر آن سید انام محمد علیه السلام که با حدیث (لسان اهل الجنة العربیة والفارسیة الدریه) قدر این لغت برافراشت (ونیز) بر آل واصحابش باد که صد هزار اعدای دین را گاه باتیغ لسان بدُ وزخ خبط والزام وگاه با نیزهٔ تابان بنیران سوزان پرداختند * بعد از ین * این بندهٔ فقیر ومعترف عجز وتقصیر پای شکستهٔ زاویهٔ خمول وگمنامی (السید) حافظ محمد مراد النقشبندی الاستانبولی ابن الشیخ الحاج عبد الحلیم النقشبندی الاخسخوی (شیخ) خانقاه محمد مراد العریف بداماد زاده رزقه الله الحسنی وزیاده (میگوید) چند مدت با زاویهٔ خود مذاکرهٔ دواوین فارسیه ومثنوی شریف جلالیه بی استحقاق ولیاقت واقع شده است

(بنابرین) کتاب مفاتیح الدریه را باکرات مذاکره کردیم وبلسان ترکی با طرح زوائد وضم فوائد ترجمه داشتیم (روزی) در خاطر من خطور کرد که عبارهٔ این کتاب عربیست و بافصاحت وچندان فوائد نیست باعبارهٔ فارسی قواعد این لغت قطرهٔ از بحر وذرهٔ از مهر جمع کنیم تا دُوفائده برخوانند کان حاصل شود (یکی تعلم قاعده (ویکی آشنا شدن عباره (ودر آخر رساله امثلهٔ مختلفه ومطرده را همچو کتاب امثلهٔ مشهوره کتب کنیم تا یك اثر ووسیلهٔ دعا باشد (بر مقتضای خاطره شروع واقع شد بحمد الله سبحانه وتعالی (ونیاز این فقیر از ناظران آنست که سهو وخطاهای این رساله را نبینند (وباستر وعفو معامله فرمائید (زیرا دعوای کمال ندارم (من) منزا می دانم (وعقل وفکرم از جور وکزد ور فلك غدار بسیار پریشان شده است وتارمار آن (خطاط) که این بیت گفت گویا از دهان ما با وکالت گفته است * بیت * گر همه بر زده بینی خط من عیب مکن * که مرا گردش ایام بهم بر زده است * والله المستعان وعلیه الاعتماد والتکلان * باب المصدر * مصدر آن اسمست که در آخرش نون ساکنه باشد وما قبلش دال یا تاست اگر دال باشد ما قبلش از پنج حرف خالی نشود آن حروف را لفظ (یارنو) جمع می کنند واگر تا باشد نیز ماقبلش از چار حرف خالی نشود آن حروف را نیز لفظ مهمل (خسشف) جمع کرده باشد (وآن) دال

مفتوحست وما قبلش که پنج حرفست ساکنست (وان تا نیز مفتوحست (وما) قبلش که چهار حرفست ساکنست (با آن شرط که اکر آن نونرا حذف می کنی ودال وتارا ساکن ماضی می شود مثالش کَرْدَن ورفتن (پس) کُودن وخویشتن مصدر نیند بلکه دُو اسم جامدند معنیٔ یکی با لسان ترکی اشاشقن ومعنی یکی کندی (ومصدر را دُو قسم پیدا شد (یکی را دالی کویند (ویکی را تائی (ودر دالی پنج نوع هست ودر تائی چهار نوع (پس) انواع مصدر دالی وتائی نُه نوع باشد مثل بودن وخریدن وستادن وکردن وکَندن وباختن وکُسستن ونوشتن ویافتن (ومثل آمدن وشدن وزدن ونمردن شاذند (ودر) اوائل مصادر بائی زائده داخل شود (وغرض ازآن باتحسین لفظ مصدر است اکر درکلام منثور باشد مثل عدل بدادن بفقرا واجبست واکر درکلام موزون تکمیل وزن مصراع زانکه دشمن را بپرورْدن خطاست (وترکیب مصدر جائزست مثالش عهد بستن ودَراغوش بکردن (وین را مصدر مرکب کویند واین بارا درهمه حال باکسره بخوان (وان) قاعده که صاحب مفاتیح درینه نوشته است درنزد اصحاب طبیعت چندان مقبول نیست چنانکه شارح کلستان وحافظ سودی رحمه الله تحریر کرده است (ونیز) این فقیر ازاستاد بزرکوار خود جناب (سلیمان) وحیی وجناب (صالح) عفیف المزوی

باء

اول البیت
کام نفس برآوردن خطاست

قیام والمق المق قوپاق اوبنامق اورمك یازمق سکوت ایتمك

اسکنهما

اسکنهما الله فی بحبوحة جنانه فی جوار حبیبه موافق تحریر سودی شنیدم (ومصدررا دوادات وضع کردند یکی را یای مصدریه کویند اکر درآخر کلمه لاحق شود ازان کلمه معنی مصدر نمایان کردد مثل نیکی وبدی (ویکی را شین مصدریه لیك درآخر امر حاضر لاحق می شود مثالش رَوِش ودانِش بمعنی رفتن ودانستن (وما) قبل شین را مکسور بخوان که مستمع شین ضمیر توهم نکند * باب الماضی * ماضی مشتقست ازمصدر طریق اشتقاق آنست که نون مصدر را حذف می کنی (وماقبلش) را که دال یا تاست اسکان زیرا که درمصدر متحرکست ماضی می شود (مثالش) کَرْدْ ودانِسْت (واز) مصادر شاذه اشتقاق نیز همچنینست وماقبل دال وتا ساکنست لیك ان ماضیها که ازمصادر شاذه مشتقند متحرکست مثل آمَدْ وشُدْ (وکلمهٔ کرد را ماضیٔ معلوم مفرد مذکر غائب می کویند (واکر) اراده کنی جمع مذکر غائب می شود درآخرش دال ونون را زیاده کنی کردند می شود این را جمع مذکر غائب می کویند (وان) نون ودال علامت جمع غائبست (واکر بخواهی که مفرد مذکر مخاطب باشد الحاق یای ساکنه می کنی وبرای یا دال را مکسور خوانی مفرد مذکر مخاطب می شود مثالش کردی (واکر می خواهی که جمع مذکر مخاطب باشد درآخر مفرد مذکر غائب یك یا ودال الحاق کن چنین شود مثالش کردید (پس) همان یا علامت مفرد مذکر مخاطبست

و با دال علامت جمع مذکر مخاطبست (واکر)
می خواهی که نفس متکلم وحده می باشد در اخر مفرد
میم را زیاده بکنْ کردم شود (این) را نفس متکلم وحده
میکویند (واکر با میم یا زیاده شود نفس متکلم مع الغیر
می باشد مثالش کردیم پس میم فقط علامت متکلم وحده
ومع الیاء علامت متکلم مع الغیر می باشد (وآن) دال که
در اخر مفردست در نفس متکلم وحده مفتوح بخوانی
(و در نفس متکلم مع الغیر مکسور (پس) امثلهٔ مطرده
فعل ماضی شش صیغه می باشد و صیغهٔ مفرد مذکر
مشترکست با مؤنث خواه غائب و خواه خطاب باشد
و صیغهٔ جمع نیز مشترکست خواه غائب و خواه خطاب
با تثنیه خواه غائب وخواه خطاب نیز مذکر باشد خواه
مؤنث (واکر) میخواهی که ماضیٔ معلوم را بمجهول
مبسازی اولا اسم مفعول آن ماضی بخری ودر اخرش
لفظ شد الحاق کردی اکر مفرد مذکر غائب باشد ولفظ
شدند الحاق کردی اکر تثنیه یا جمع باشد وقس علیه
غیرهما ماضی مجهول می باشد مثل کرده شد وکرده شدند
ودانسته شد ودانسته شدند (واکر) خواهی که از حال
ماضی حکایه میکنی در اولش لفظ می آری وکویی
می کرد (واکر) خواهی که ماضی را منفی سازی در اولش
نون نافیهٔ مفتوحه ادخال کردی مثل نکرد ایزا
جحد مطلق کویند (واکر) لفظ هیچ بر ماضیٔ منفی زیاده
کنی جحد مستغرق شود مثل هیچ نکرد والله اعلم

باب

* باب المضارع * مضارع نیز مشتقست ازمصدر (اما
ازمصدر دالی یائی کیفیت اشتقاق انست که نون مصدر را
حذف کنی وآیا که درماقبل دالست نیز حذف کنی
وآن حرف که اکنون ماقبل شد دال را مفتوح کردانی
مضارع شود مثل خرد از خریدن (ودالی الفی همچنینست
مثل استد ازاستادن واکر دالی واوی باشد نون مصدر را
نیز حذف و واو را تبدیل کردی بالف ویا مثل فرماید
از فرمودن (واکر دالی رائی ونونی باشد نون مصدر را
حذف کنی بعد زان ان دال ونونرا مفتوح کردانی
مضارع شود مثل راند وپرورد ازراندن وپروردن
(وآن مضارعها که مشتقند ازمصادر دالی اکر بدین
قاعده ها موافق نیاید شاذ کویند مثل آفریند
وبیند وچیند (واکر) تائی خائی باشد نون مصدر رانیز
حذف کنی وان تا دال را قلب وخاش را مبدل بزای
مفتوحه مضارع شود مثل کریزد ازکریختن (واکر) تائی
سینی باشد آن سین بعداز حذف وقلب محذوف می شود
مثل داند از دانستن (یا بها مبدل می شود مثل خواهد
ازخواستن (یا بیا مثل پیراید از پیراستن (واکر) تائی
شینی باشد آن شین بعد از حذف وقلب برا مبدل شود
مثل انبارد از انباشتن (واکر) تائی فائی باشد ان فا یا
مبدل مثل کوبد ازکوفتن یا بجای خود ماند مثل بافد
ازبافتن (وآن مضارعها که ازمصادر تائی مشتقند
وبدین قاعده مخالفند نیز آنانرا شاذ کویند (بدانکه

فعل مضارع در وقت تجرد از با و می بدُ وزمان دلالت
می کند (واکر) در اواش با داخل شود مخصوص
بزمان استقبال باشد مثل بکند (واکر) می خاص بحال
مثل می کند (وکاه) باشد که با ومی برای تحسین در کلام
مشود و برای تکمیل وزن در کلام موزون می شوند
(وآن) با را درهمه حال مکسور بخوان (ونیز) بدانکه
مضارع شش صیغه است بسیان ماضی اولا کند
فعل مضارع مفرد مذکر غائبست وصیغهٔ مفرد مؤنث
نیز اینست (اکر) خواهی که جمع مذکر غائب مبشود یك
نون در ماقبل دال زیاده کنی مثل کنند وصیغهٔ جمع مؤنث
نیز است وصیغهٔ دو تثنیه نیز واکر خواهی که مفرد
مذکر مخاطب باشد دال مضارع را حذف کنی ویکی
یای ساکنه الحاق مثل کنی وصیغهٔ مفرد مؤنث
مخاطبه نیز است (واکر) خواهی که جمع مذکر مخاطب
باشد بعد از حذف دال مضارع یك یا ودال الحاق کردی
جمع مخاطب می شود مثل کنید (واکر) خواهی که
نفس متکلم وحده می باشد یك میم الحاق کردی بعد از
حذف (واکر) خواهی که متکلم مع الغیر ماقبل میم را یا
زیاده کن مثل کنم وکنیم * اسم فاعل * مشتقست
از فعل مضارع معلوم طریق اشتقاق انست که دال
مضارعرا مفتوح کردانی وبرای علامت فتحه های رسمیه
می نویسی ودرماقبل دال نون زیاده کنی اسم فاعل شود مثل
کننده * اسم مفعول * مشتقست از فعل ماضیٔ معلوم

طریق

اینست

اسم الفاعل

اسم المفعول

طریق اشتقاق انست که اخر ماضی را مفتوح کردانی
وبرای علامت فتحه نیز های رسمیه می اری اسم مفعول
شود مثل کرده ودو جحد را در باب ماضی بیان کردیم
* نفی حال * از فعل مضارع مشتقست طریقش آنست که
در اواش لفظ می آری که ان دلالت کند بزمان حال
ونون نافیه بران می ادخال می کنی مثل نمی کند
* نفی استقبال * این نیز از فعل مضارع مشتقست
طریقش انست که در اواش نون نافیه ادخال کنی
نفی استقبال شود مثل نکند (واکر) تأکیدش اراده کنی
لفظ هرآینه را بران صیغه مزید کن تأکید نفی استقبال
شود مثل هرآینه نکند * امر غائب * صیغهٔ مضارعست
بی فرق مثل کند وجمعش کنید وهمین بد وصیغه
در امر غائب اکتفا کردند وفرقش از مضارع بقرینه
می شود وبرخی امر غائب که در ماقبل دال الف باشد
مثل کناد ودهاد در موقع دعا مستعملند * نهی غائب *
اکر برامر غائب میم ناهیه زیاده کنی نهی غائب شود مثل
مکند ومکناد ومیم مفتوحه ادات نهیست همچولا
در لغت عرب وجمعش مکنید وصیغهٔ مکند
مشترکست درمیان مفرد مذکر ومؤنث وصیغهٔ مکنید
نیز مشترکست درمیان جمع مذکر وجمع مؤنث وتثنیهٔ
مذکر وتثنیهٔ مؤنث * امر حاضر * مشتقست از مضارع
طریق اشتقاق آنست که دال مضارع را حذف کنی
وماقبل اسکان مثل دان مشتقست ازداند وجمعش دانید

نفی الحال

نفی الاستقبال

وبرای امر حاضر نیز دو صیغه ساختند * نهی حاضر * اول امر حاضر را میم ناهیهٔ مفتوحه زیاده کنی نهی حاضر شود مثل مَدان ومَدانید * اسم زمان * آن مصدرست که در اولش لفظ هنگام باشد مثل هنگام دانستن * اسم مکان * آن مصدرست که در آخرش لفظ گاه باشد مثل دانستن گاه * اسم آلت * آن مصدرست که لفظ آلت بد ومضاف شود مثل آلت دانستن * بناء مره * آن مصدرست که در اولش لفظ یکبار باشد مثل یکبار دانستن * بناء نوع * آن مصدرست که در اولش لفظ دیگر گونه باشد مثل دیگر گونه دانستن * اسم تصغیر * آن مصدرست که در آخرش کاف تصغیر باشد مثل دانستنك وکاف علامت تصغیرست * اسم منسوب * آن مصدرست که درآخرش یای نسبت باشد مثل دانستنی * اسم تفضیل * صیغهٔ اسم فاعلست بالفظ تر در آخر مثل داننده تر * فعل تعجب * از صیغهٔ ماضی ومضارع واسم فاعل واسم مفعول باشد بالفظ زهی وآیا وآبا مثل زهی کرد وآیا کند وآبا کننده وکرده (وبرای) این اسما از اسم زمان وفعل تعجب یك صیغه باشد زیاده نیست * فصل الادوات * بدان که ادات دو قسمست (یکی بسیطست (ویکی مرکب (وازادوات بسیطه (یکی الفست (که برای ندا باشد (مصراع) پادشاها جُرم ما را درگذار (وگاه برای تحزّن باشد (بیت * دردا و حسرتا که عِنانم زِدَست رَفت * دستم نمی رَسَد که بِگیرم عِنانِ

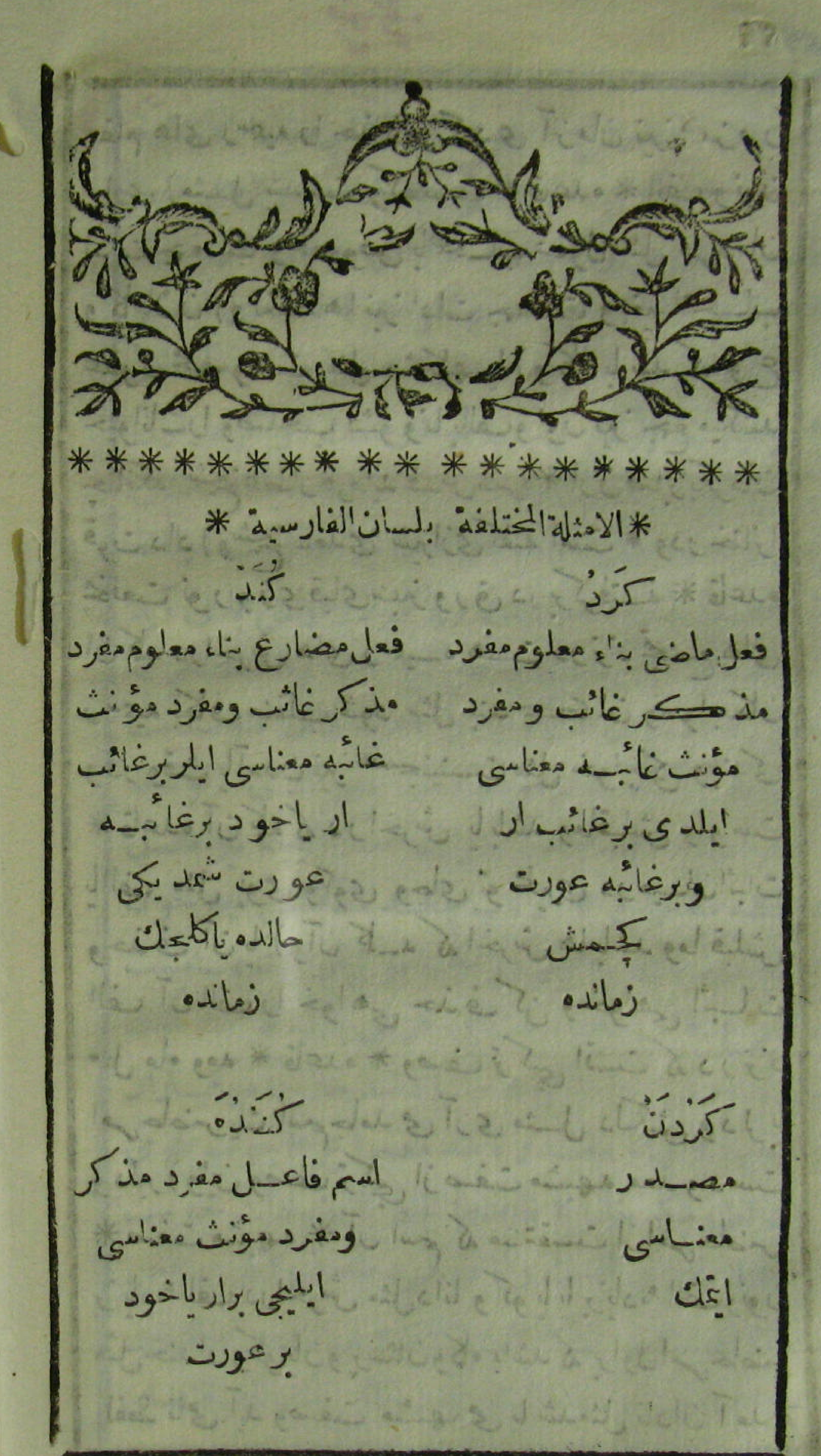
دوست * وگاه برای توسل مثل سَرابُن وسراپا (وبدین الف را الف توسل گویند (برای انکه دو کلمه را برای یك شدن وسیله می گردد (وگاه) معنیٔ مقابله افاده کند مثل لبالب ودستادست وسراسر (وگاه) برای فرق باشد میان سؤال وجواب شیخ سعدی در کتاب گلستان فرماید * بَدُو گفتم که مُشکی یا عَبیری * که از بوی دلاویز تو مستم * بِگفتا مَنْ گِلِ ناچیز بُودَم * ولیکن مدتی با گل نِشَستم * ویکی همزه است برای تنبیه می اید (بیت * اَبی جُرمْ را گر کنی ظلم وجَور * کند لاجرم مر تو جور دور * ویکی باست که برای الصاق باشد مصراع * عاشق که شد که یار بحالش نظر نکرد * وگاه برای مصاحبت (بیت * بَبال وُپَرمَرو از رَه که تیر پرتابی * هَوا گِرفت زمانی ولی بخاك نِشَست * وگاه برای قسم حافظ شیرازی * بجان خواجه وحق قدیم وعهد درست * که مونس دم صبحم دعای دولت تست * وگاه برای استعلا مصراع * همچو رحمت بسر خلق جهان می باری * ونیز برای ظرفیت (بیت * ای کریمی که بد وران بهار عدلت * درهمه روی زمین باد بهاری نوزید * ونیز برای سببیت مصراع * بَطلَبْ یافت نِشان ازلب شیرین فرهاد * ودیگر معانیء بارا برای ندرت ننوشتم * ویکی تاست برای خطاب باشد خواه در اخر افعال چنانکه درین بیت واقع شده است * دُوشْ دیدَتْ بارقیبان دوستان * کج کُلَهْ ساغر بکف در بوستان * وخواه

در اخر اسما (بيت) ميشود افتاده هر كه بپندت * همان كه باشد كريهٔ عاشق بدت * (واين تاى خطاب ساكنست مكر در اخرش ادات جمع باشد انزمان مفتوحست حافظ شيرازى * عمرتان بادافزون اى ساقيان بزم جم * كرچه جام ما نشد پرمى بدوران شما * واكر در اخر كلمه هاى رسميه باشد آنزمان يك همزهٔ مجتلبه مى آرى (بيت) * بى رخت نامده ميل كل وبرك سمنم * تاشدم بنده ات آزادهٔ سرو چمنم * وكا با اقتضاى مقام هاى رسميه را حذف كنند آنزمان همزه را نيز نيارى (مصراع * زر وياقوت ولعل اندر خزينت * وماقبل تاء خطاب مفتوح باشد مثل مبارك بادت مكر ضرورت باشد انزمان ساكنست (مصراع * چون كذشتى نه انت ماند نه اين (ويكى زاست براى ابتدا باشد (بيت) * اكر روزى بدانش درفزودى * زنادان تنك تر روزى نبودى * (واين زارا مكسور خوانند اكر مابعدش حرف صحيح باشد (واكر حرف علة باشد ياواوست يا ياء يا الف (اكر واو باشد مضموم خوانند مثل زو واكر يا باشد مكسور مثل زين (واكر الف باشد مفتوحست مثل زان (ويكى شينست ان ضمير غائبست وحكم او همچو حكم تاى خطابست (ويكى كافست براى تصغيرست مثل دخترك وپسرك (ويكى ميمست براى نهيست اكر در اول امر غائب ونهى غائب باشد مثل مكند ومدان وبراى علامت دو نفس متكلمست اكر در اخر افعال باشد مثل

كردم وكنم (ويكى نونست ان براى نفيست مثل نداند (ويكى واوست ان براى عطف باشد (وليكن حرف عطف را تلفظ نمى كنند وباضمهٔ معطوف عليه اكتفا كنند (مصراع) * كرم بين ولطف خداوند كار * (واكر ماقبل حرف عطف حرف علت باشد ان زمان حرف عطف را خوانى مثل پا ودست وصوفى وخر وابرو وچشم (ويكى هاست ان براى لياقت باشد مثل شاهانه وبراى مقدار مثل يك ساله ويك روزه (ويكى ياست براى نسبتست مثل شيرازى (وبراى معنى مصدرست مثل سرورى (وبراى وحدت مثل پادشاهى (وكاه براى خطاب مى باشد مثل تو يى * وقسم ثانى كه ادوات مركبه است آن مثل از بمعنى زاست (واكر وور انيها براى شرطند (وبر براى استعلاست ودر واندر براى ظرفيتند (ويا براى ترديدست مثل فلا نرا زيد آمدست يا عمرو (ووش براى تشبيهست مثل ماه وش (ورا كاه براى تخصيص باشد مثل منت خداى راعز وجل (وكاه براى تعليل مثل طاعت خدايرا (وكاه علامت مفعول مصراع آنكه ايمان داد مشتى خاك را * (وبى براى نفيست مثل بى حد (ونا اين نيز براى نفيست مثل ناكردن ودانستن (وتا براى انتهاى غايتست مثل رفتم تا بمكه (وكه براى تعليلست (حافظ شيرازى فرمايد در اول ديوان خود * الا يا ايها الساقى ادر كاسا وناولها * كه عشق آسان نمود اول ولى افتاد مشكلها * وبراى

بیانست مصراع * بـبوی نافهٔ کاخر صبا زن طره بکشاید * وکاه میان موصوف وصفت باشد (مثل منت خدایرا عز وجل که طاعتش موجب قربتست * فصل الاسماء الجوامد والقواعد * لفظ این اسم اشارتست وبقریب موضوعست (ولفظ آن نیز همچنینست ولیکن ببعید موضوعست (واکر در اول این دو اسم با داخل شود همزه بدال منقلب باشد مثل بدین وبدان (وبی انقلاب خواندن نیز جائزست (ولفظ او ضمیر غائب منفصلست (واکر دراولش با می آید انقلاب نیز جائزست (مصراع * بدو کفتم که مشکی یا عبیری * ووی نیز ضمیر غائب منفصلست (ولفظ آنکه اسم موصولست بمعنی الذی (ولفظ که برای استفهامست مثل که آمد (وچه نیز مثل که مصراع * زتاب جعد مشکینش چه خون افتاد در دلها * وکی وکجا نیز برای استفهامست مصراع * کی دهد دست این غرض یارب که همدستان شوند (مصراع دیکر * کجا دانند حال ما سبکباران ساحلها * وکاه مقدر باشد مصراع * جواب تلخ می زلب لعل شکر خارا * قاعده) لفظ است ادات خبرست وجمعش ند این ایست واینان مردمند (واکر در اخر کلمه های رسمیه باشد همزهٔ مجتلبه می آری وکوبی بنده است وعاشقان کشته اند (وکاه باشد که باقتضای

مقام های رسمیه را حذف کردی آنزمان نیز همزه را بیاری (مثل بندست وکشتست * قاعده * الف ونون ادات جمعست ومخصوص باصحاب عقول مثل مردمان وکاملان (ولفظ ها نیز ادات جمعست وبغیر اصحاب عقول مخصوصست مثل مشکلها (وکاه باشد که نوع حیواناترا وصاحب نشو ونما بالف ونون نیز جمع میکنند چنانکه شیخ عطار فرماید قدس سره * ازتن صابر بکرمان قوت داد (وشیخ سعدیٔ شیرازی کفته است * ودرختانرا بخلعت نوروزی قبای سبز ورق دربرکرفته * قاعده ان کلمه دراخرش های رسمیه هست در نزد تجمیع های رسمیه بکاف منقلب شود مثل بندکان وخواجکان ودر وقت یاآمدن نیز همچنینست مثل خواجکی وبندکی * قاعده آن کلمه که دراخرش یا باشد وماقبلش واوست یاالف مثل بوی وکوی وجای تو مخیری درمیان اثبات وحذف آن یا (وآن کلمه که اخرش ها باشد وما قبلش الف آن الف را خواهی حذف کن وخواهی اثبات مثل ماه ومه * قاعده * وصف ترکیبی انست که در نزد امر حاضر یك اسم جامد می آری مثل دلکش ودلربا ودلبر (واین وصف ترکیبی از صفت مشبهه معدودست * صفت مشبهه * آن اسم که مشتقست از امر حاضر بزیادهٔ الف دراخرش مثل دانا وکویا یا بزیادهٔ الف ونون مثل خندان وکویان وپرستان وکاه باشد که براول امر حاضر لفظ نامی آید وصفت مشبهه می باشد مثل نادان آمدیم



* الامثلة المختلفة بلسان الفارسية *

کَرْدْ

فعل ماضی بناء معلوم مفرد
مذکر غائب ومفرد
مؤنث غائبه معناسی
ایلدی برغائب ار
وبرغائبه عورت
کچمش
زمانده

کُنَدْ

فعل مضارع بناء معلوم مفرد
مذکر غائب ومفرد مؤنث
غائبه معناسی ایلر برغائب
ار یاخود برغائبه
عورت شمدیکی
حالده یاکلجك
زمانده

کَرْدَنْ

مصدر
معناسی
ایتمك

کُنَنْدَه

اسم فاعل مفرد مذکر
ومفرد مؤنث معناسی
ایلیجی برار یاخود
برعورت

کَرْدَه

اسم مفعول مفرد
مذکر ومفرد مؤنث
معناسی اولنمش
برار یاخود
برعورت

نَکَرْد

جحد مطلق بناء معلوم مفرد
مذکر غائب ومفرد مؤنث
غائبه معناسی ایلمدی برار
یاخود برعورت کچمش
زمانده

هیچ نَکَرْد

جحد مستغرق بناء معلوم
مفرد مذکر غائب ومفرد
مؤنث غائبه معناسی ایتمدی
برغائب ار یاخود
برغائبه عورت
کچمش زمانك
جمیعنده

نمی کُنَدْ

نفی حال بناء معلوم مفرد
مذکر غائب ومفرد مؤنث
غائبه معناسی ایتمز
برغائب ار
یاعورت
شمدیکی
حالده

نَکُنَد

نفی استقبال بناء معلوم
مفرد مذکر غائب ومفرد
مؤنث غائبه معناسی
ایتمز برغائب ار
یاعورت کلجك
زمانده

هر آینه نکند

تأکید نفی استقبال بناء معلوم
مفرد مذکر غائب ومفرد
مؤنث غائبه معناسی
البته ایتمز برغائب ار
یاعورت کلجك
زمانده

کُنَد
امر غائب بناء معلوم مفرد
مذکر غائب ومفرد مؤنث
غائبه معناسی
ایتسون برغائب ار
یاعورت کلجك
زمانده

مَکُنَد
نهی حاضر بناء معلوم مفرد
مذکر غائب ومفرد
مؤنث غائبه معناسی
ایتمسون برغائب ار
یاعورت کلجك
زمانده

کُن
امر حاضر بناء معلوم مفرد
مذکر مخاطب ومفرد مؤنث
مخاطبه معناسی
ایله سن برحاضر
ار یاعورت
کلجك
زمانده

مَکُن
نهی حاضر بناء معلوم مفرد
مذکر مخاطب ومفرد مؤنث
مخاطبه معناسی
ایتمه سن برحاضر ار
ویاعورت
کلجك
زمانده

گَردَن گاه
اسم مکان معناسی
ایلك
مکانی

آلتِ کَردَن
اسم آلت معناسی
ایلك
آلتی

یکبار کَردَن
بناء مره معناسی
برکره
ایلك

دیگرگونه کَردَن
بناء نوع معناسی
غیر دورلو
ایلك

کَردَك
اسم تصغیر معناسی
ایتمه جك

کَردَنی
اسم منسوب معناسی
ایتمکه منسوب

کُننده تر
اسم تفضیل معناسی
زیاده ایلیجی
برار یاعورت

زهی کَرد
فعل تعجب مفرد مذکر ومفرد
مؤنث معناسی عجب ایتدی
برغائب ار یاعورت

* الامثلة المطردة من الماضی المعلوم *

کَرد
فعل ماضی بناء معلوم
مفرد مذکر غائب
ومفرد مؤنث غائبه
معناسی ایتدی برغائب
ار ویا برغائبه
عورت کچمش
زمانده

کَردَند
فعل ماضی بناء معلوم تثنیه
مذکر غائب وتثنیه مؤنث غائبه
وجمع مذکر غائب وجمع مؤنث
غائبه معناسی ایتدیلر ایکی ارلر و
ایکی عورتلر وجمع ارلر وجمیع
عورتلر کچمش
زمانده

کردی

فعل ماضی بناء معلوم
مفرد مذکر مخاطب
ومفرد مؤنث مخاطبه
معناسی ایتدك سن
برحاضر ار ویابر
حاضره عورت
بچمش
زمانده

کردید

فعل ماضی بناء معلوم تثنیه
مذکر مخاطب وتثنیه مؤنث
مخاطبه وجمع مذکر مخاطب
وجمع مؤنث مخاطبه معناسی
ایتدیکز ایکی حاضر ارلروایکی
حاضره عورتلر وجمع حاضر
ارلر وجمع حاضره عورتلر
بچمش زمانده

کردم

فعل ماضی بناء معلوم نفس
متکلم وحده معناسی ایتدم
بن بچمش زمانده

کردیم

فعل ماضی بناء معلوم نفس
متکلم مع الغیر معناسی ایتدك
بز بچمش زمانده

* الامثلة المطردة من الماضی المجهول *

کرده شد

فعل ماضی بناء مجهول
مفرد مذکر غائب
ومفرد مؤنث غائبه
معناسی اولنمش اولدی
برغائب ار ویابر غائبه
عورت بچمش
زمانده

کرده شدند

فعل ماضی بناء مجهول تثنیه
مذکر غائب وتثنیه مؤنث
غائبه وجمع مذکر غائب وجمع
مؤنث غائبه معناسی اولنمش
اولدیلر ایکی غائب ارلر ویا
ایکی غائبه عورتلر وجمع
غائب ارلر وجمع غائبه
عورتلر بچمش زمانده

کرده شدی

کرده شدی

فعل ماضی بناء مجهول
مفرد مذکر مخاطب
ومفرد مؤنث مخاطبه
معناسی اولنمش
اولدك برحاضر ار
ویابر حاضره
عورت بچمش
زمانده

کرده شدید

فعل ماضی بناء مجهول تثنیه مذکر
مخاطب وتثنیه مؤنث مخاطبه
وجمع مذکر مخاطب وجمع
مؤنث مخاطبه معناسی اولنمش
اولدیکز سزلر ایکی حاضر ارلر
وایکی حاضره عورتلر وجمع
حاضر ارلر وجمع حاضره
عورتلر بچمش زمانده

کرده شدم

فعل ماضی بناء مجهول
نفس متکلم وحده معناسی
اولنمش اولدم بن
بچمش زمانده

کرده شدیم

فعل ماضی بناء مجهول
نفس متکلم مع الغیر
معناسی اولنمش اولدق
بز بچمش زمانده

* الامثلة المطردة من المضارع المعلوم *

کند

فعل مضارع بناء معلوم
مفرد مذکر غائب ومفرد
مؤنث غائبه معناسی ایلر بر
غائب ار ویابر غائبه
عورت شمدیکی حالده
یا کلجك
زمانده

کنند

فعل مضارع بناء معلوم تثنیه
مذکر غائب وتثنیه مؤنث غائبه
وجمع مذکر غائب وجمع مؤنث
غائبه معناسی ایلر ایکی غایب ارلر
وایکی غائبه عورتلر ویا جمع
غائب ارلر وجمع غائبه عورتلر
شمدیکی حالده یا کلجك زمانده

کُنِي

فعل مضارع بناء معلوم
مفرد مذکر مخاطب
ومفرد مؤنث مخاطبه
معناسی ایدرسن سن
برحاضرار ویابرحاضره
عورت شمدیکی حالده
یاکلجك زمانده

کُنِید

فعل مضارع بناء معلوم تثنیه
مذکر مخاطب وتثنیه مؤنث
مخاطبه وجمع مذکر مخاطب
وجمع مؤنث مخاطبه معناسی
ایدرسکز ایکی حاضرارلر
وایکی حاضره عورتلر وجمع
حاضرارلر وجمع حاضره
عورتلر شمدیکی حالده
ویاکلجك زمانده

کُنَم

فعل مضارع بناء معلوم نفس
متکلم وحده معناسی ایدرمبن
شمدیکی حالده یاکلجك زمانده

کُنِیم

فعل مضارع بناء معلوم نفس
متکلم مع الغیر معناسی ایدرز بز
شمدیکی حالده یاکلجك زمانده

* الامثلة المطردة من المضارع المجهول *

کَردَه شَوَد

فعل مضارع بناء مجهول
مفرد مذکر غائب ومفرد
مؤنث غائبه معناسی
اولنمش اولور برغایب ار
ویابرغائبه عورت
شمدیکی حالده
یاکلجك
زمانده

کَردَه شَوَند

فعل مضارع بناء مجهول تثنیه
مذکر غایب وتثنیه مؤنث غائبه
وجمع مذکر غایب وجمع مؤنث
غائبه معناسی اولنمش اولورلر
ایکی غائب ارلر ویاایکی غائبه
عورتلر وجمع غایب ارلر وجمع
غائبه عورتلر شمدیکی حالده
یاکلجك زمانده

کَردَه شَوِي

فعل مضارع بناء مجهول
مفرد مذکر مخاطب
ومفرد مؤنث مخاطبه
معناسی اولنمش اولورسن
برحاضرار یاخود
برحاضره عورت
شمدیکی حالده
یاکلجك
زمانده

کَردَه شَوِید

فعل مضارع بناء مجهول تثنیه
مذکر مخاطب وتثنیه مؤنث
مخاطبه وجمع مذکر مخاطب وجمع
مؤنث مخاطبه معناسی اولنمش
اولورسکز ایکی حاضرارلر یاخود
ایکی حاضره عورتلر یاخود جمع
حاضرارلر وجمع حاضره عورتلر
شمدیکی حالده یاکلجك
زمانده

کَردَه شَوَم

فعل مضارع بناء مجهول
نفس متکلم وحده معناسی
اولنمش اولورم شمدیکی
حالده یاکلجك
زمانده

کَردَه شَوِیم

فعل مضارع بناء مجهول
نفس متکلم مع الغیر معناسی
اولنمش اولورز شمدیکی
حالده یاکلجك
زمانده

* اسم الفاعل *

کُنَنده

اسم فاعل مفرد مذکر
ومفرد مؤنث معناسی
ایدیجی برار یاخود
برعورت

کُنَندَگان

اسم فاعل تثنیه مذکر وتثنیه
مؤنث وجمع مذکر وجمع
مؤنث معناسی ایلیجی ایکی
ارلر یاخود ایکی عورتلر یاخود
جمیع ارلر وجمع عورتلر

* اسم المفعول *

نکرده

اسم مفعول مفرد مذکر ومفرد مؤنث معناسی اولنمش برار یاخود اولنمش بر عورت

نکردگان

اسم مفعول تثنیه مذکر وتثنیه مؤنث وجمع مذکر وجمع مؤنث معناسی اولنمشلر ایکی ارلر یاخود ایکی عورتلر یاخود جمع ارلر یاخود جمع عورتلر

* الجحد المطلق من المعلوم *

نکرد

جحد مطلق بناء معلوم مفرد مذکر غائب ومفرد مؤنث غائبه معناسی ایلمدی برغایب ار یاخود برغائبه عورت گچمش زمانده

نکردند

جحد مطلق بناء معلوم تثنیه مذکر غایب وتثنیه مؤنث غائبه وجمع مذکر غایب وجمع مؤنث غائبه معناسی ایلمدیلر ایکی غائب ارلر یاخود ایکی غائبه عورتلر یاخود جمع غائب ارلر ویا جمع غائبه عورتلر گچمش زمانده

نکردی

جحد مطلق بناء معلوم مفرد مذکر مخاطب ومفرد مؤنث مخاطبه معناسی ایلمدك برحاضر ار یاخود برحاضره عورت گچمش زمانده

نکردید

جحد مطلق بناء معلوم تثنیه مذکر مخاطب وتثنیه مؤنث مخاطبه وجمع مذکر مخاطب وجمع مؤنث مخاطبه معناسی ایلمدکز ایکی حاضر ارلر یاخود ایکی حاضره عورتلر یاخود جمع حاضر ارلر یاخود جمع حاضره عورتلر گچمش زمانده

نکردم

جحد مطلق بناء معلوم نفس متکلم وحده معناسی ایلمدم گچمش زمانده

نکردیم

جحد مطلق بناء معلوم نفس متکلم مع الغیر معناسی ایلمدك گچمش زمانده

* الجحد المطلق من المجهول *

کرده نشد

جحد مطلق بناء مجهول مفرد مذکر غائب ومفرد مؤنث غائبه معناسی اولنمش اولمدی برغائب ار یاخود برغائبه عورت گچمش زمانده

کرده نشدند

جحد مطلق بناء مجهول تثنیه مذکر غائب وتثنیه مؤنث غائبه وجمع مذکر غائب وجمع مؤنث غائبه معناسی اولنمش اولمدیلر ایکی غائب ارلر وایکی غائبه عورتلر یاخود جمع غائب ارلر وجمع غائبه عورتلر گچمش زمانده

كرده نشدي

جحد مطلق بناء مجهول مفرد مذكر مخطب ومفرد موٴنث مخاطبه معناسى اولنمش اولمدك بر حاضر ار يا خود بر حاضره عورت كچمش زمانده

كرده نشديد

جحد مطلق بناء مجهول تثنيه مذكر مخاطب وتثنيه موٴنث مخاطبه وجمع مذكر مخاطب وجمع موٴنث مخاطبه معناسى اولنمش اولمدكز ايكى حاضر ارلر ياخود ايكى حاضره عورتلر ياخود جميع حاضر ارلر ياخود جميع حاضره عورتلر كچمش زمانده

كرده نشدم

جحد مطلق بناء مجهول نفس متكلم وحده معناسى اولنمش اولمدم كچمش زمانده

كرده نشديم

جحد مطلق بناء مجهول نفس متكلم مع الغير معناسى اولنمش اولمدق كچمش زمانده

* الجحد المستغرق من المعلوم *

هيچ نكرد

جحد مستغرق بناء معلوم مفرد مذكر غائب ومفرد موٴنث غائبه معناسى هيچ ايلمدى بر غائب ار يا بر غائبه عورت كچمش زمانك جميعسنده

هيچ نكردند

جحد مستغرق بناء معلوم تثنيه مذكر غائب وتثنيه موٴنث غائبه وجمع مذكر غائب وجمع موٴنث غائبه معناسى هيچ ايلمديلر ايكى غائب ارلر يا ايكى غائبه عورتلر يا جميع غائب ارلر يا جميع غائبه عورتلر كچمش زمانك جميعسنده

هيچ نكردي

جحد مستغرق بناء معلوم مفرد مذكر مخاطب ومفرد موٴنث مخاطبه معناسى هيچ ايلمدك سن بر حاضر ار يا بر حاضره عورت كچمش زمانك جميعسنده

هيچ نكرديد

جحد مستغرق بناء معلوم تثنيه مذكر مخاطب وتثنيه موٴنث مخاطبه وجمع مذكر مخاطب وجمع موٴنث مخاطبه معناسى هيچ ايلمديكز سز ايكى حاضر ارلر ياخود ايكى حاضره عورتلر ياخود جميع حاضر ارلر يا عورتلر كچمش زمانك جميعسنده

هيچ نكردم

جحد مستغرق بناء معلوم نفس متكلم وحده معناسى هيچ ايلمدم كچمش زمانك جميعسنده

هيچ نكرديم

جحد مستغرق بناء معلوم نفس متكلم مع الغير معناسى هيچ ايلمدك كچمش زمانك جميعسنده

* الجحد المستغرق من المجهول *

هيچ كرده نشد

جحد مستغرق بناء مجهول مفرد مذكر غائب ومفرد موٴنث غائبه معناسى هيچ اولنمش اولمدى بر غائب ار يا بر غائبه عورت كچمش زمانك جميعسنده

هيچ كرده نشدند

جحد مستغرق بناء مجهول تثنيه مذكر غائب وتثنيه موٴنث غائبه وجمع مذكر غائب وجمع موٴنث غائبه معناسى هيچ اولنمش اولمديلر ايكى غائب ارلر ياخود ايكى غائبه عورتلر ياخود جميع غائب ارلر ياعورتلر كچمش زمانك جميعسنده

هیچ کرده نشدی

جحد مستغرق بناء مجهول مفرد مذکر مخاطب ومفرد مؤنث مخاطبه معناسی هیچ اولنمش اولنمدك بر حاضر ار یا بر حاضره عورت کچمش زمانك جمیعسنده

هیچ کرده نشدید

جحد مستغرق بناء مجهول تثنیه مذکر مخاطب وتثنیه مؤنث مخاطبه وجمع مذکر مخاطب وجمع مؤنث مخاطبه معناسی هیچ اولنمش اولنمدیکز ایکی حاضر ارلر یاعورتلر یاخود جمیع حاضر ارلر یا خود عورتلر کچمش زمانك جمیعسنده

هیچ کرده نشدم

جحد مستغرق بناء مجهول نفس متکلم وحده معناسی هیچ اولنمش اولمدم کچمش زمانك جمیعسنده

هیچ کرده نشدیم

جحد مستغرق بناء مجهول نفس متکلم مع الغیر معناسی هیچ اولنمش اولمدق کچمش زمانك جمیعسنده

* نفی الحال من المعلوم *

نمی کند

نفی حال بناء معلوم مفرد مذکر غائب ومفرد مؤنث غائبه معناسی ایلر برغائب ار یا بر غائبه عورت شمدیکی حالده

نمی کنند

نفی حال بناء معلوم تثنیه مذکر غائب وتثنیه مؤنث غائبه وجمع مذکر غائب وجمع مؤنث غائبه معناسی ایلر ایکی غائب ارلر یاعورتلر یاخود جمیع غائب ارلر یاعورتلر شمدیکی حالده

نمی

نمی کنی

نفی حال بناء معلوم مفرد مذکر مخاطب ومفرد مؤنث مخاطبه معناسی ایلزسك بر حاضر ار یاخود بر حاضره عورت شمدیکی حالده

نمی کنید

نفی حال بناء معلوم تثنیه مذکر مخاطب وتثنیه مؤنث مخاطبه وجمع مذکر مخاطب وجمع مؤنث مخاطبه معناسی ایلزسکز ایکی حاضر ارلر یا عورتلر یا جمیع حاضر ارلر یا عورتلر شمدیکی حالده

نمی کنم

نفی حال بناء معلوم نفس متکلم وحده معناسی ایلم شمدیکی حالده

نمی کنیم

نفی حال بناء معلوم نفس متکلم مع الغیر معناسی ایلمز شمدیکی حالده

* نفی حال من المجهول *

کرده نمی شود

نفی حال بناء مجهول مفرد مذکر غائب ومفرد مؤنث غائبه معناسی اولنمش اولماز برغائب ار یاعورت شمدیکی حالده

کرده نمی شوند

نفی حال بناء مجهول تثنیه مذکر غائب وتثنیه مؤنث غائبه وجمع مذکر غائب وجمع مؤنث غائبه معناسی اولنمش اولمازلر ایکی غائب ارلر یاعورتلر یا خود جمیع غائب ارلر یا عورتلر شمدیکی حالده

کرده نشوی

نفی استقبال بناء مجهول مفرد مذکر مخاطب ومفرد مؤنث مخاطبه معناسی اولنمش اولمازسك برحاضر ار یا برحاضره عورت کلجك زمانده

کرده نشوید

نفی استقبال بناء مجهول تثنیه مذکر مخاطب وتثنیه مؤنث مخاطبه وجمع مذکر مخاطب وجمع مؤنث مخاطبه معناسی اولنمش اولمازسکز ایکی حاضر ارلر یاخود ایکی حاضره عورتلر یا جمیع حاضر ارلر یاعورتلر کلجك زمانده

کرده نشوم

نفی استقبال بناء مجهول نفس متکلم وحده معناسی اولنمش اولمم کلجك زمانده

کرده نشویم

نفی استقبال بناء مجهول نفس متکلم مع الغیر معناسی اولنمش اولمه یز کلجك زمانده

* تأکید نفی الاستقبال من المعلوم *

هر آینه نکند

تأکید نفی استقبال بناء معلوم مفرد مذکر غائب ومفرد مؤنث غائبه معناسی البته ایلمز برغائب ار یاعورت کلجك زمانده

هر آینه نکنند

تأکید نفی استقبال بناء معلوم تثنیه مذکر غائب وتثنیه مؤنث غائبه وجمع مذکر غائب وجمع مؤنث غائبه معناسی البته ایلمزلر ایکی غائب ارلر یاعورتلر یاخود جمیع غائب ارلر یاعورتلر کلجك زمانده

هر آینه نکنی

تأکید نفی استقبال بناء معلوم مفرد مذکر مخاطب ومفرد مؤنث مخاطبه معناسی البته ایلمزسن برحاضر ار یاعورت کلجك زمانده

هر آینه نکنید

تأکید نفی استقبال بناء معلوم تثنیه مذکر مخاطب وتثنیه مؤنث مخاطبه وجمع مذکر مخاطب وجمع مؤنث مخاطبه معناسی البته ایلمزسکز سزلر ایکی حاضر ارلر یا عورتلر یاخود جمیع حاضر ارلر یاعورتلر کلجك زمانده

هر آینه نکنم

تأکید نفی استقبال بناء معلوم نفس متکلم وحده معناسی البته ایلمم کلجك زمانده

هر آینه نکنیم

تأکید نفی استقبال بناء معلوم نفس متکلم مع الغیر معناسی البته ایلمه یز کلجك زمانده

* تأکید نفی الاستقبال من المجهول *

هر آینه کرده نشود

تأکید نفی استقبال بناء مجهول مفرد مذکر غائب ومفرد مؤنث غائبه معناسی البته اولنمش اولماز برغائب ار یاعورت کلجك زمانده

هر آینه کرده نشوند

تأکید نفی استقبال بناء مجهول تثنیه مذکر غائب وتثنیه مؤنث غائبه وجمع مذکر غائب وجمع مؤنث غائبه معناسی البته اولنمش اولمازلر ایکی غائب ارلر یاعورتلر یاخود جمیع غائب ارلر یاعورتلر کلجك زمانده

هر آینه کرده نشوی
تأکید نفی استقبال بناء
مجهول مفرد مذکر مخاطب
و مفرد مؤنث مخاطبه
معناسی البته اولنمش
اولمازسك برحاضر ار
یاعورت کلجك
زمانده

هر آینه کرده نشوید
تأکید نفی استقبال بناء مجهول
تثنیه مذکر مخاطب وتثنیه
مؤنث مخاطبه وجمع مذکر
مخاطب و جمع مؤنث مخاطبه
معناسی البته اولنمش اولمازسکز
ایکی حاضر ارلر یاعورتلر
یاخود جمیع حاضر ارلر
یاعورتلر کلجك
زمانده

هر آینه کرده نشوم
تأکید نفی استقبال بناء
مجهول نفس متکلم وحده
معناسی البته اولنمش اولم
کلجك زمانده

هر آینه کرده نشویم
تأکید نفی استقبال بناء مجهول
نفس متکلم مع الغیر معناسی
البته اولنمش اولمه یز
کلجك زمانده

* امر الغائب من المعلوم *

کند
امر غائب بناء معلوم مفرد
مذکر غائب ومفرد مؤنث
غائبه معناسی ایلسون
برغایب ار یا بر غائبه عورت
کلجك زمانده

کنید
امر غائب بناء معلوم تثنیه
مذکر غایب وتثنیه مؤنث غائبه
وجمع مذکر غائب وجمع مؤنث
غائبه معناسی ایلسونلر ایکی
غائب ارلر یاعورتلر یاخود
جمیع غائب ارلر یاعورتلر
کلجك زمانده

امر

* امر الغائب من المجهول *

کرده شود
امر غائب بناء مجهول
مفرد مذکر غائب ومفرد
مؤنث غائبه معناسی
ایلسون برغائب ار ویا
برغائبه عورت کلجك
زمانده

کرده شوید
امر غائب بناء مجهول تثنیه
مذکر غائب وتثنیه مؤنث
غائبه وجمع مذکر غائب
وجمع مؤنث غائبه معناسی
اولنمش اولسونلر ایکی غائب
ارلر یاعورتلر یاخود
جمیع غائب ارلر
یاعورتلر کلجك
زمانده

* نهی الغایب من المعلوم *

مکند
نهی غائب بناء معلوم
مفرد مذکر غائب ومفرد
مؤنث غائبه معناسی
ایلمسون برغائب ار
یاعورت کلجك
زمانده

مکنید
نهی غائب بناء معلوم تثنیه
مذکر غائب وتثنیه مؤنث
غائبه وجمع مذکر غائب
وجمع مؤنث غائبه معناسی
ایلمسونلر ایکی غائب ارلر
یاعورتلر یاخود جمع
غائب ارلر یاعورتلر
کلجك زمانده

* نهی الغایب من المجهول *

کرده مشود

نهی غائب بناء مجهول
مفرد مذکر غائب و مفرد
مؤنث غائبه معناسی اولنمش
اولمسون بر غائب ار یاخود
بر غائبه عورت
کلجک
زمانده

کرده مشوید

نهی غائب بناء مجهول
تثنیه مذکر غائب وتثنیه
مؤنث غائبه و جمع مذکر
غائب و جمع مؤنث غائبه
معناسی اولنمش اولمسونلر
ایکی غائب ارلر یاعورتلر
یاخود جمع غائب ارلر
یاعورتلر کلجک
زمانده

* امر الحاضر من المعلوم *

کن

امر حاضر بناء معلوم
مفرد مذکر مخاطب و مفرد
مؤنث مخاطبه معناسی
ایله سن بر حاضر ار
یا بر حاضره عورت
کلجک
زمانده

کنید

امر حاضر بناء معلوم
تثنیه مذکر مخاطب وتثنیه
مؤنث مخاطبه وجمع مذکر
مخاطب وجمع مؤنث مخاطبه
معناسی ایله یکز سزلر
ایکی حاضرارلر یاعورتلر
یاخود جمع حاضرارلر
یاعورتلر کلجک
زمانده

* امر الحاضر من المجهول *

کرده شو

امر حاضر بناء مجهول
مفرد مذکر مخاطب ومفرد
مؤنث مخاطبه معناسی
اولنمش اول برحاضر ار
یاعورت کلجک
زمانده

کرده شوید

امر حاضر بناء مجهول
تثنیه مذکر مخاطب وتثنیه
مؤنث مخاطبه و جمع مذکر
مخاطب وجمع مؤنث مخاطبه
معناسی اولنمش اولیکز سزلر
ایکی حاضر ارلر یاعورتلر
یاخود جمع حاضرارلر
یاعورتلر کلجک
زمانده

* نهی الحاضر من المعلوم *

مکن

نهی حاضر بناء معلوم
مفرد مذکر مخاطب
ومفرد مؤنث مخاطبه
معناسی ایله سن برحاضر
ار و یا برحاضره
عورت کلجک
زمانده

مکنید

نهی حاضر بناء معلوم تثنیه
مذکر مخاطب وتثنیه مؤنث
مخاطبه وجمع مذکر مخاطب
وجمع مؤنث مخاطبه معناسی
ایله یکز سزلر ایکی حاضر
ارلر یاعورتلر ویاخود
جمع حاضرارلر
یاعورتلر کلجک
زمانده

* نهی الحاضر من المجهول *

کَرْدَه مَشَوْ

نهی حاضر بناء مجهول مفرد مذکر مخاطب ومفرد مؤنث مخاطبه معناسی اولنمش اولمه سن بر حاضر ار یاعورت کلجك زمانده

کَرْدَه مَشَوِید

نهی حاضر بناء مجهول تثنیه مذکر مخاطب وتثنیه مؤنث مخاطبه وجمع مذکر مخاطب وجمع مؤنث مخاطبه معناسی اولنمش اولمیکز سزلر ایکی حاضر ارلر یاعورتلر یاخود جمیع حاضر ارلر یاعورتلر کلجك زمانده

* فعل التعجب من المعلوم *

زَهی کَرْدْ

فعل تعجب بناء معلوم مفرد مذکر غائب ومفرد مؤنث غائبه معناسی عجب ایلدی بر غائب ار یاعورت کچمش زمانده

زَهی کَرْدَنْدْ

فعل تعجب بناء معلوم تثنیه مذکر غائب وتثنیه مؤنث غائبه وجمع مذکر غائب وجمع مؤنث غائبه معناسی عجب ایلدیلر ایکی غائب ارلر یاعورتلر یاخود جمیع غائب ارلر یاعورتلر کچمش زمانده

زَهی کَرْدی

فعل تعجب بناء معلوم مفرد مذکر مخاطب ومفرد مؤنث مخاطبه معناسی عجب ایلدك بر حاضر ار یاعورت کچمش زمانده

زهی کردید

فعل تعجب بناء معلوم تثنیه مذکر مخاطب وتثنیه مؤنث مخاطب وجمع مذکر مخاطب وجمع مؤنث مخاطبه معناسی عجب ایلدکز سزلر ایکی حاضر ارلر یاخود عورتلر یاخود جمیع حاضر ارلر یاعورتلر کچمش زمانده

زَهی کَرْدَمْ

فعل تعجب بناء معلوم نفس متکلم وحده معناسی عجب ایلدم کچمش زمانده

زَهی کَرْدیم

فعل تعجب بناء معلوم نفس متکلم مع الغیر معناسی عجب ایلدك کچمش زمانده

* فعل التعجب من المجهول *

زَهی کَرْدَه شُدْ

فعل تعجب بناء مجهول مفرد مذکر غائب ومفرد مؤنث غائبه معناسی عجب اولنمش اولدی بر غائب ار یاعورت کچمش زمانده

زَهی کَرْدَه شُدَنْد

فعل تعجب بناء مجهول تثنیه مذکر غائب وتثنیه مؤنث غائبه وجمع مذکر غایب وجمع مؤنث غائبه معناسی عجب اولنمش اولدیلر ایکی غائب ارلر یاعورتلر یاخود جمیع غائب ارلر یاعورتلر کچمش زمانده

زهی کرده شدی
فعل تعجب بناء مجهول مفرد
مذکر مخاطب و مفرد مؤنث
مخاطبه معناسی عجب اولنمش
اولدك بر حاضرار
یاعورت کچمش
زمانده

زهی کرده شدید
فعل تعجب بناء مجهول تثنیه
مذکر مخاطب وتثنیه مؤنث
مخاطبه وجمع مذکر
مخاطب وجمع مؤنث مخاطبه
معناسی عجب اولنمش اولدکز
سزلر ایکی حاضرارلر
یاعورتلر یاخود جمیع
حاضرارلر یاعورتلر
کچمش زمانده

زهی کرده شدم
فعل تعجب بناء مجهول نفس
متکلم وحده معناسی عجب
اولنمش اولدم کچمش
مازنده

زهی کرده شدیم
فعل تعجب بناء مجهول نفس
متکلم مع الغیر معناسی
عجب اولنمش اولدق
کچمش زمانده

تم الطبع بمعرفة الفقیر الی الاه ربه الصمد
شیخزاده السید محمد اسعد
فی اواسط محرم الحرام
سنه ١٢٥١